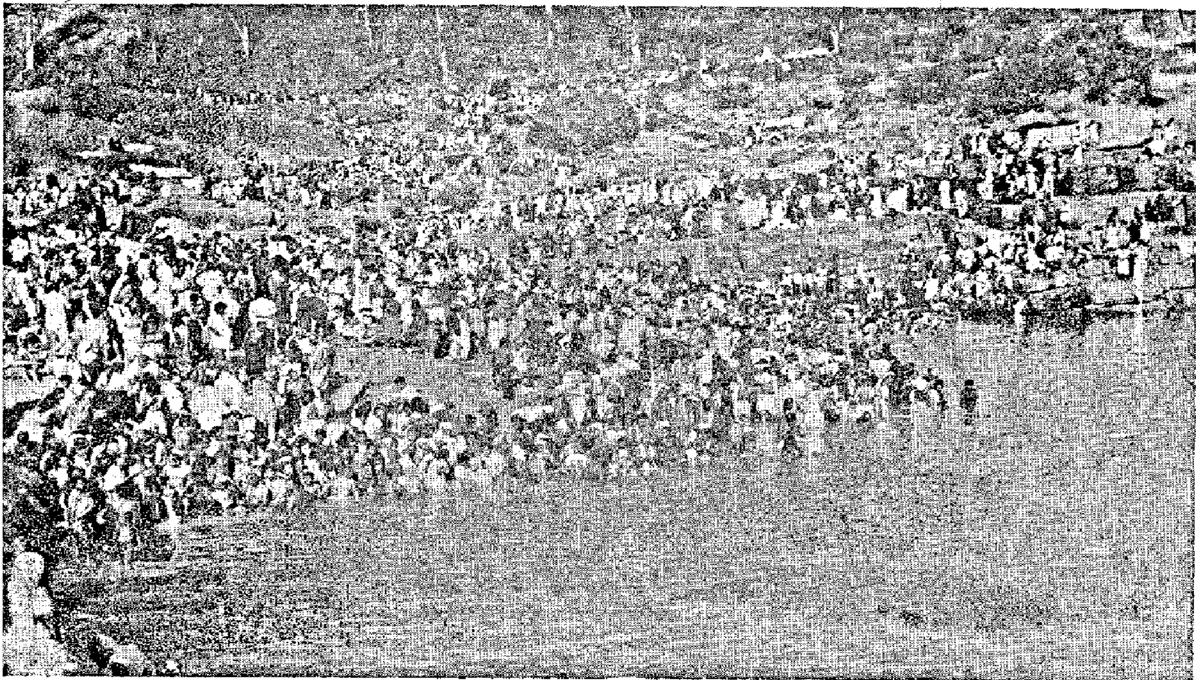

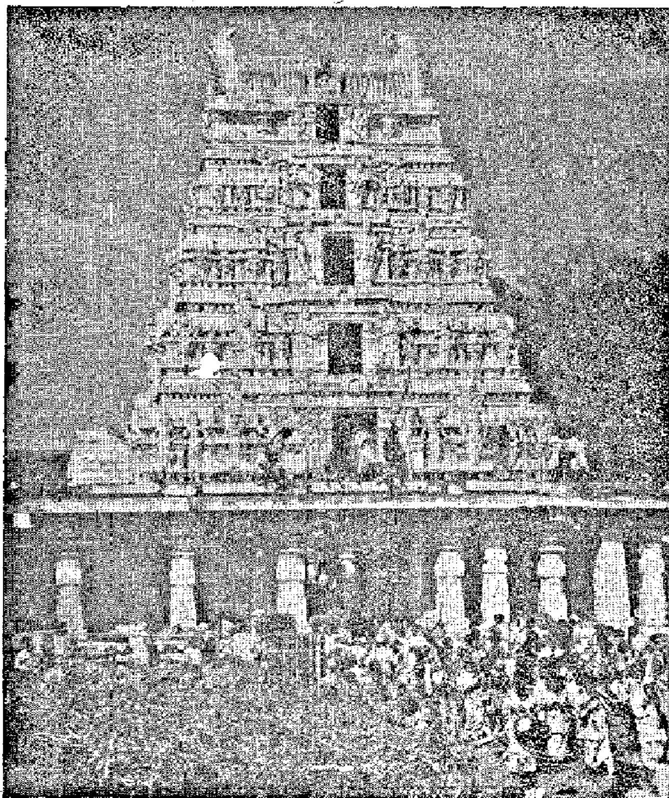
ఆంధ్ర ప్రదేశ్

సంపుటి 2 డిశంబర్ 1957. మార్గశీర్షము, శాలివాహన శకము—1879 సం

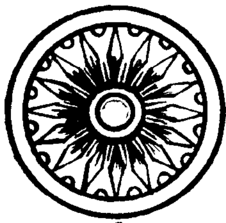
ప్రచురణ : సమాచారశాఖ, హైదరాబాదు.

శివరాత్రి పర్వదినాన శ్రీశైలంలోని పాతాళగంగ వద్ద చేరిన యాత్రికులు.

శ్రీశైల దేవాలయ ద్వారం.

ఆంధ్రప్రదేశ్

డిశంబరు, 1957.

సంపుటి 2 సంచిక 2

మార్గశీర్షము, శాలివాహనశకము - 1879

విషయసూచిక

— చందా వివరాలు —

సాలుసరి రూ. 1-8-0 లేక ఒక రూపాయ 50 నయాపైసలు

విడిప్రతి 0-2-0 లేక 12 నయాపైసలు

ఆంధ్రప్రదేశ్ సమాచార పౌరసంబంధములశాఖచే ప్రచురింపబడి సిటిజన్‌ప్రెస్‌లో ముద్రింపబడినది.

రాజధానీ నగరానికి నీటి సరఫరా

శ్రీ ఆర్. జి. బోర్గాంకర్

(హైదరాబాదు నీటి సరఫరా శాఖ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఇంజనీరు)

నీటి సరఫరా పనులు అంటే ప్రస్తుతం ఆమాటకి గల భావాన్నిబట్టి రక్షిత నీటిసరఫరా సిస్టం అని సాధారణంగా అర్థం చేసుకుంటాం. ఈ సిస్టంక్రింద నీరు శుభ్రం చేయబడి, గొట్టాలద్వారా పంపిణీ చేయబడుతుంది. కాని, యీ పదానికి స్థూలమైన అర్థం తీసుకుంటే, కుతుబ్ సాహి పరిపాలనా కాలంలో హైదరాబాదు నగరం నిర్మాణమాకె దాని నీటిసరఫరా చరిత్రను ముఖ్యంగా రెండు కాలాలుగా విభజించవచ్చును. మొదటిది, సక్రమమైన రక్షిత నీటిసరఫరాను ప్రవేశ పెట్టకముందు కాలం, రెండవది, అది ప్రవేశ పెట్టిన తరువాతది. ఈ రెండు కాలాలనుకూడా మళ్ళీ విభజించి దిగువ వేర్వేరు దశలుగా యేర్పాటు చేయవచ్చును.

బొగ్గుల్ కుంట నీటి సరఫరా పనులు-పంపింగ్ స్టేషన్.

అరక్షిత నీటి సరఫరా కాలం

1. ఐసీనది బ్రిడ్వేలీ అనకట్ట నుంచి ముడి నీటి సరఫరా.
2. మీర్ ఆలమ్ చెరువునుంచి ముడి నీటిసరఫరా.

రక్షితనీటి సరఫరా

1. హైదరాబాదు నీటి సరఫరా పనుల యేర్పాటు. మీర్ ఆలం చెరువు, హుస్సేన్ సాగర్ లనుంచి నీటినిసరఫరా చేయడానికై వరుసగా సిటీ, చాదర్ ఘాట్ నీటిసరఫరా పనుల నిర్మాణం. (తరువాత వీటికి హైదరాబాదు పాత నీటి సరఫరా పనులు అన్న పేరువచ్చింది).

అరకు లోయ:

గిరిజనులకు నవజీవన సదుపాయాలు

అరకు లోయలో తొలిసారిగా బహుళార్థ సాధక అభివృద్ధి కార్యక్రమం అమలు జరుపబడుతూ వున్నది. ఫలితంగా అక్కడ నివసించే 34 వేల మంది గిరిజనులకు నవజీవన సదుపాయాలు కలుగబోతున్నవి.

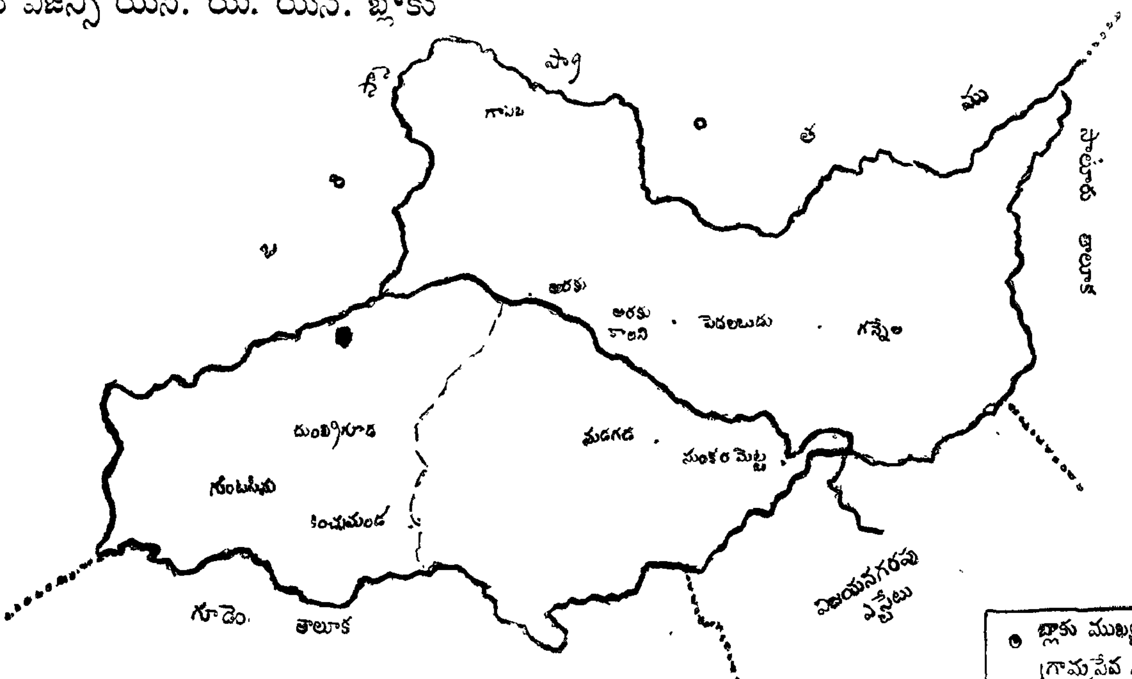
యుద్ధకాలంలో ఈ లోయ బంగాళా దుంపలు పండించడానికి ఉపయోగించబడేది. ఆ తరువాత మైదాన భూముల ప్రజలకు నివాసం కల్పించడానికి ఇది ఎన్నిక చేయబడింది. వారికి నివేశన స్థలాలు కూడా కేటాయించబడ్డవి. కాని ఇప్పుడు ఈ లోయలో నివసించే ప్రజలకు - అనగా గిరిజనులకు ఆధునిక వ్యవసాయ విధానాల ద్వారా తదితర వృత్తులద్వారా వారి ప్రాంతాన్ని అభివృద్ధి పరచుకొనే పద్ధతులు బోధించబడుతున్నవి. అరకు లోయ ప్రజలు చాలా వెనుకబడి వున్నారు. వారిలో చాలా మంది ఇంతవరకు రైలు బండిని కూడా చూచి ఎరుగరు. కాని ఇప్పుడు వారు నూత్న జీవిత విధానాలను నేర్చుకుంటున్నారు. త్వరలో వారి జీవన ప్రమాణం తప్పకుండా పెరుగుతుంది.

అరకులోయ జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రం (యస్. ఇ. యస్. బ్లాకు) 1956 మార్చి 4వ తేదీన ప్రారంభింప బడింది. ఆ తరువాత 1-4-1956 తేదీ నుంచి అది బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టుగా పై స్థాయికి మార్చబడినట్లు పరిగణింప బడింది.

శృంగవరపు కోట తాలూకాలోని పాచిపెంట ఎస్టేటు ప్రాంతం యావత్తూ అరకు ఏజన్సీ బ్లాకు ప్రాంతంగా పరిగణింప బడుతున్నది. ఆ ఎస్టేటును ప్రభుత్వం 1948 సంవత్సరపు ఎస్టేట్ల రద్దు చట్టము ననుసరించి 20-8-1955 తేదీన స్వాధీన పరచుకొంది. అరకులోయ జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రానికి ఉత్తరదిశన పడమటి దిశన ఒరిస్సా రాష్ట్రం, తూర్పున శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని సాలూరు తాలూకా ఎల్లలుగా వున్నవి. దక్షిణాన చింతపల్లి తాలూకాలోని హుకుంపేట బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టు బ్లాకు, శృంగవరపు కోట తాలూకాలోని విజయనగరం ఎస్టేటు (ఇప్పుడు దీనిని ప్రభుత్వం స్వాధీన పరచుకొంది)కు సంబంధించిన ఏజన్సీ ప్రాంతమూ వున్నవి. అరకులోయ బ్లాకుక్రింద ఎంతప్రాంతం వున్నదో సర్వే చేయబడలేదు. బహుశా దాదాపు 240 చదరపు మైళ్ళ విస్తీర్ణం వుంటుందని అంచెనా. ఇది అంతా ఏజన్సీ ప్రాంతం. ఇచట ఎక్కువగా గిరిజనులు నివసిస్తారు. ఈ ప్రాంతంలో 64 గ్రామాలు, 399 శివార్లు వున్నవి. జనాభా 33,723.

బ్లాకు ప్రధాన కేంద్రం అరకులోయ. ప్రధాన కేంద్రంలో ఈ దిగువ ప్రభుత్వ కార్యాలయాలు, సంస్థలు వున్నవి.

1. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి
2. వ్యవసాయ క్షేత్రం
3. మలేరియా నిరోధక పథకం
4. పట్టు పరిశ్రమ కేంద్రం
5. తంతి తపాలాఫీసు
6. స్త్రీజన సంక్షేమ కేంద్రం
7. మట్టిపాత్రల తయారీ శిక్షణ కేంద్రం
8. ప్రభుత్వ హైయర్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల
9. గిరిజన విద్యార్థులకు ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి
10. పోలీసు ఔట్ పోస్టు
11. రెవిన్యూ ఆఫీసు
12. జూనియర్ డిప్యూటీ స్కూళ్ళ ఇనస్పెక్టర్

అరకు ఏజన్సీ యస్. ఇ. యస్. బ్లాకు
సాలూరు తాలూకా
అరకు
అరకు వాలి
పెదలబుడు
గన్నెల
మడగడ
సుంకర మెట్ట
డుంబ్రిగూడ
గుంటసీమ
కించుమండ
గూడెం. తాలూక
విజయనగరపు ఎస్టేటు
బ్లాకు ముఖ్యకార్యాలయము
గ్రామసేవ పనివారల యొక్క కార్యాలయములు

పొలం పని చేస్తున్న "కొండదొర" స్త్రీ

13. జూనియర్ ఇంజనీరు (భూసార పరిరక్షణ ఇంజనీరింగ్)
14. అసిస్టెంట్ ఎగ్రికల్చరల్ ఇంజనీరు (భూసార పరిరక్షణ—వ్యవసాయం)
15. జూనియర్ ఇంజనీరు, ఎలక్ట్రిసిటీ.
16. పశువైద్య అసిస్టెంట్ సర్జన్.
17. జూనియర్ ఇంజనీరు (రహదార్లు)
18. బ్లాక్ ఆఫీసు.

తాలూకా ప్రధాన కేంద్రమైన శృంగవరపు కోటనుంచి బ్లాక్ ప్రధాన కేంద్రం 37 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. దీనికి దగ్గరి రైలు స్టేషను కొత్తవలస అది 53 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. జిల్లా ప్రధాన కేంద్రమైన విశాఖ పట్నం 71 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. బ్లాకు ప్రాంతంలో గిరిజనులు హెచ్చుగా నివసించే గ్రామం అరకు. దాని పేరటనే ఈ బ్లాకుకు అరకుబ్లాకు అని పేరు పెట్టబడింది. అరకు గ్రామం జనాభా 917 ఈ గ్రామంలో ఒక పోలీసు స్టేషను, ప్రభుత్వ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల, బ్రాంచి పోస్టాఫీసు వున్నాయి.

అరకు గ్రామంలో ప్రతి శుక్రవారమూ, సుంకర మెట్టలో ప్రతి ఆదివారము సంతలు జరుగుతాయి. ఆ సంతలకు గిరిజనులు ఎక్కువగా వస్తారు. ముఖ్యంగా వేసవి సంతలకు గిరిజనులు అడవి ఉత్పత్తులను, అపరాలను, ధాన్యాలు మొదలగువాటిని తీసుకొని అమ్ముకోడానికి వస్తారు. మైదాన భూముల నుంచి వర్తకులు ఉప్పు, వస్త్రాలు, ఎండుచేపలు, కిరసనాయిలు మొదలగు సరుకులను అమ్మకానికి తెస్తారు. సాధారణంగా ఒక సరుకు నిచ్చి మరొక సరుకును పుచ్చుకొనే పద్ధతిద్వారా సంతలలో వ్యాపారం జరుగుతుంది. నగదు బెట్టికూడా సరుకులను కొంటారు.

అరకు బ్లాకుక్రింది ప్రాంతం చాలావరకు ద్విభాషా ప్రాంతం. గిరిజనులు తెలుగు, ఒరియా రెండు

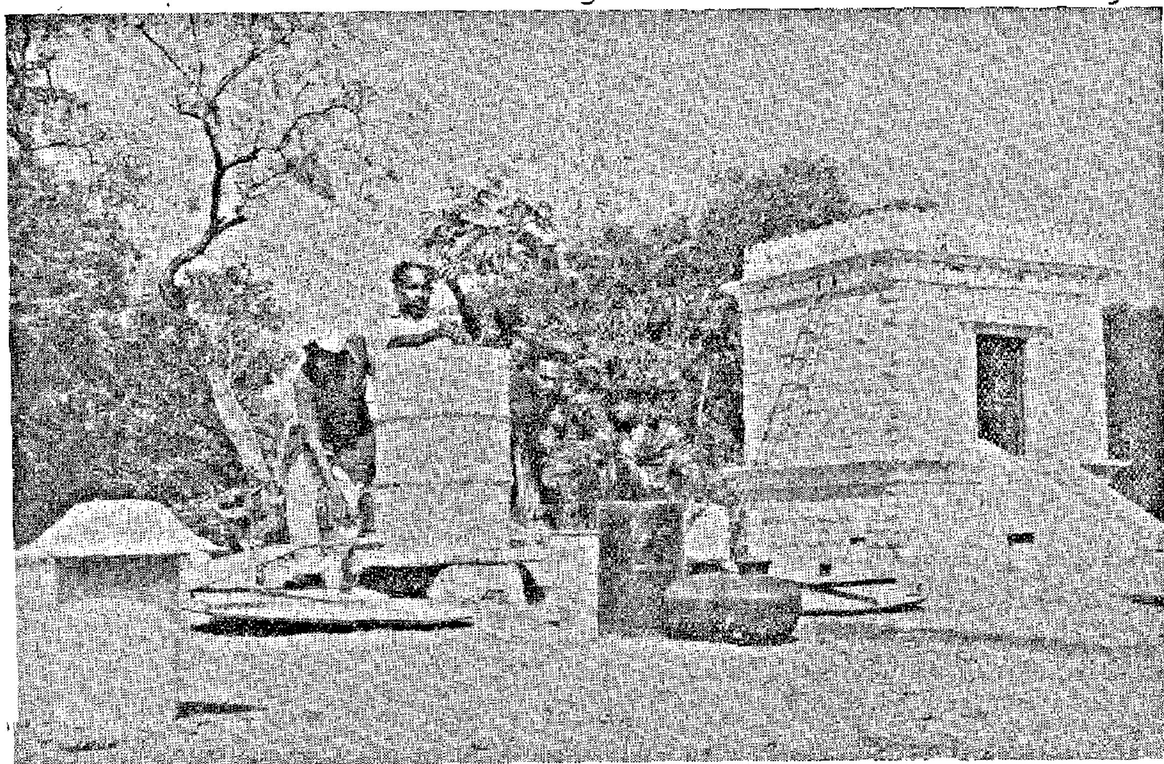
చేవి. అయితే వాటి గర్భాల మట్టంలో యించు మించు 4-5 అ. వ్యత్యాస ముండేది. అవి అలా ప్రవహించి మిస్రిగంజ్ సమీపంలో కజానా అని వ్యవహరింపబడే తొట్టిని చేరేవి. ఇక్కడ వాటి మార్గాలు కలిసేవి. ఇంకా అలా బయలుదేరి ఒక దానిపై ఒకటి ప్రవహిస్తూ సిటీ వాల్‌గుండా 'జోరావహూజ్' తొట్టిని చేరేవి. ఇక్కడ వాటి మట్టంలో యించుమించు 3½ అ. వ్యత్యాసముండేది.

మిస్రిగంజ్ వద్ద ఎగువ కాలవనుంచి ఒక పిల్ల కాలవ బయలుదేరి వుత్తరంగా సిటీ వాల్‌గుండా ఫతేదర్వాజా, దూద్‌బౌలి దర్వాజాల మధ్యనుంచి ప్రవహించి నవాబ్ సర్‌సాలార్ జంగ్, మరి కొందరు వున్నత వంశస్థుల ప్రాసాదాలకి నీటిని అందించేది.

జోరా కేంద్రంలో 48' చతురంగల పెద్ద పెద్ద జలాశయాలు రెండు వుండేవి. అవి యిటుక, సున్నంతో నిర్మితమయినవి.

జోరావహూజ్‌నుంచి బయలు దేరిన కాలవ నగరం గుండా ప్రవహించి పురానా హవేలీ జలాశయంలో కలిసేది. ఇక్కడినుంచి నగరంలోని పల్లం ప్రదేశాలకి రోడ్డు మట్టానికి దిగువనకల మట్టి గొట్టాల ద్వారా నీరు సరఫరా చేయబడేది.

కాలం గడిచినకొద్దీ, ప్రజారోగ్యం దృష్ట్యా యీ పద్ధతి తృప్తికరంగా లేదని కనుగొన బడింది. పారిశుద్ధ్య ప్రమాణాలు బాగా మారిపోయాయి. వాటిని సడిలించ డానికి వీలులేదు. 1888 లో అప్పటి పబ్లిక్‌వర్క్సు శాఖ చీఫ్ ఇంజనీరు మిస్టర్ పామర్ నగర నీటి సరఫరా పథకంపై ప్రభుత్వానికి నివేదికను సమర్పిస్తూ యీ కాలవని "యించుమించు అనాచ్ఛాదితమైన మురుగునీటి కాలువ" గా అభివర్ణించారు. ఎందుచేత నంటే, నీరు అనాచ్ఛాదితమైన కాలువలో ప్రవహించే టప్పుడు దానిలో కల్మషాలు చేరేవి. ఆరోగ్యానికి భంగకరమైన అనేక పదార్థాలు కూడా చేరేవి.

బొగ్గుల్‌కుంట నీటి సరఫరా పనులు-నీటిలో క్లోరిన్ కలిపే దృశ్యం.

నపు సిబ్బందికి తాత్కాలికంగా ఇండ్లు నిర్మింప బడినవి.

ఒక సమాచార కేంద్రం కూడా నెలకొల్ప బడింది.

ప్రతిరైతు చీకుడు ఎరువును (కంపోస్టు) తయారు చేసుకునే టందుకు ఒక కార్యక్రమం ఆరంభింప బడింది. 1956-57 లో 542 కంపోస్టు గుంటలు త్రవ్వ బడ్డవి. 1957-58 సంవత్సరంలో 1957 ఆగస్టు నెలాఖరు వరకు 837 కంపోస్టు గుంటలు త్రవ్వ బడ్డవి. ఈ పద్ధతి త్వరిత గతిని వ్యాప్తి చెందుతున్నది

అనేక గ్రామాలలో జపాను పద్ధతి వరిసేద్యం ప్రవేశ పెట్టబడింది. 362 ఎకరాలలో జపాను పద్ధతి ప్రకారం వరి వేయ బడింది. మారుమూల గ్రామాలలో కూడా గిరిజనులు ఈ పద్ధతిని అవలంబిస్తు న్నారు. వారికి రసాయనిక ఎరువులు ఉచితంగా ఇవ్వబడినవి గ్రామ సేవకులుండే ప్రతిగ్రూపు ప్రధాన కేంద్రాలలో నమూనా క్షేత్రాలు నెలకొల్పబడ్డవి.

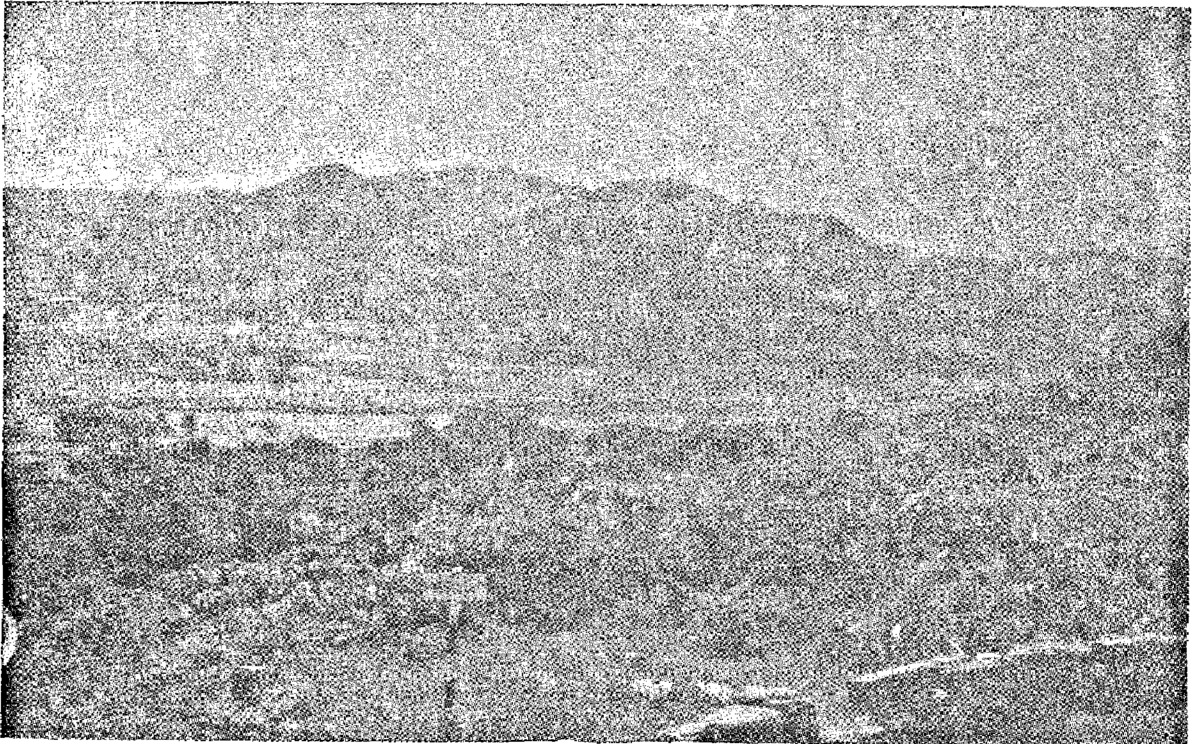
వ్యవసాయశాఖ ఇచట ఒక కాలనీని నిర్మింప వలెనని తలపెట్టింది. అయితే తగు యోగ్యతగల మేస్త్రీ లభించనందు వల్ల ఈ పని ఆరంభింప బడలేదు.

పశు సంరక్షణ

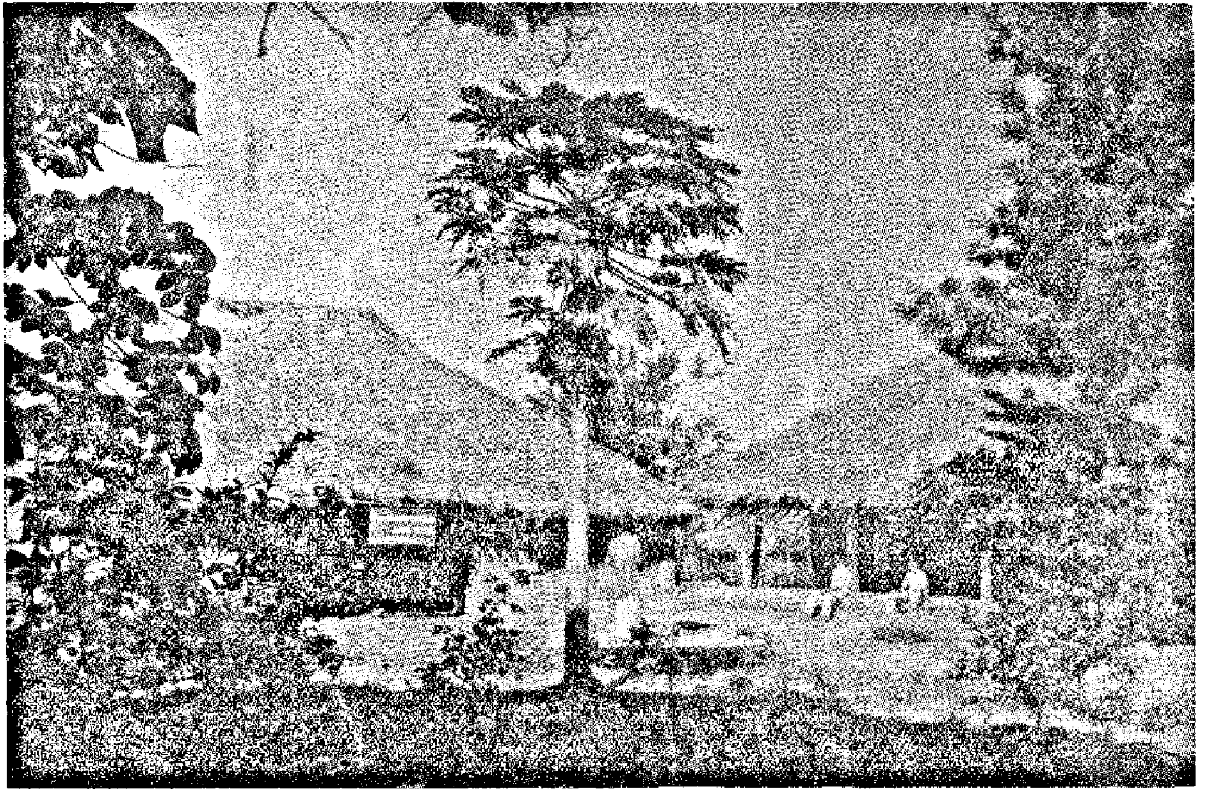
ఈ క్రింద స్థలాలలో సహాయక గ్రాంటుల కార్యక్రమం క్రింద ప్రైవేటు కోళ్ళ పెంపకపు కేంద్రాలు పెట్టబడినవి.

1 జడ్డి పనస 2. బోసుబెడ్డ 3. సుంకర మెట్ట 4. పొట్టగూడ 5. దుంబ్రిగూడ.

కోళ్ళు గ్రుడ్లను పొదుగుటకై అరకు కాలనీలో ఒక భవనం నిర్మింపబడింది. ఈ యూనిటుకు ఒక ఇన్‌క్యుబేటర్ (గ్రుడ్లను పొదుగుటకు ఉపయోగపడే సాధనం) సప్లయి చేయబడ ది. విదేశ కోళ్ళు, పశులు, మంచిజాతి గ్రుడ్లు కూడా సరఫరా చేయ

అరకులోయ దృశ్యం

అరకు కాలనీలో గిరిజనుల వసతిగృహం

బడుతున్నవి 16 ఆర్ ఐ ఆర్ కోళ్ళు, 4 కోడి పుంజులు వున్నవి

ఈ దిగువ గ్రామాలలో దేశవాళీ కోడిపుంజులను తీసివేయడం ద్వారా కోళ్ళ పెంపకం స్థాయిని పెంపొందించే కార్యక్రమం చేపట్టబడింది

1 హట్టగూడా 2 చినలబుడు 3 మాదగడ 4 కంటభాంసిగూడా 5 బోసుబేడ 6 అరకు 7. దుంబ్రిగూడ 8 బెంజిపూరు 9 పద్మాపురం 10 పణిరంగిణి 11 కించుమండ

ఈదిగువ స్థలాలలో పశువైద్య ప్రాథమిక చికిత్సా కేంద్రాలు తెరువబడినవి పశువైద్యానికి సంబంధించిన ఎక్స్‌టెన్షన్ ఆఫీసరు, స్టాక్‌మెన్ కాంపౌండరు ప్రతివారం సంత జరిగే సందర్భంలో ఆ స్థలాలకు వెళ్ళి చికిత్స చేస్తారు

1 అరకు 2 సుంకరమెట్ట

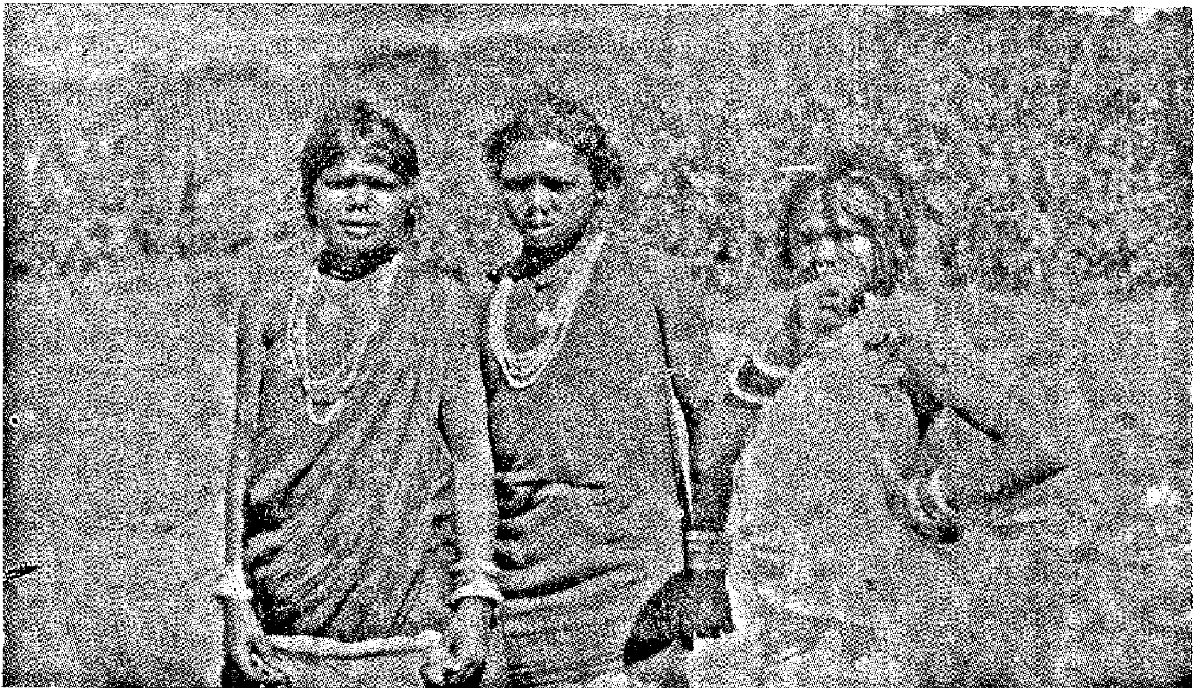
గొర్రెలజాతి స్థాయిని పెంపొందించే ఉద్దేశంతో ఈ దిగువ గ్రామాలలో మాండ్యారకం పొట్టేళ్ళు, ఆడగొర్రెలు పంపిణీ చేయబడ్డవి

1 పెద్దలబుడు
2 చినలబుడు
3 పణిరంగిణి
4 బోసుబేడ

స్థానిక గొర్రెలలో ఉన్ని నాణ్యమును పెంపొందింప జేసే ఉద్దేశంతో ఈ దిగువ గ్రామాలలో నీలగిరి గొర్రెలు పంపిణీ చేయబడినవి

1 సుంకరమెట్ట
2 బొడ్డగూడ
3 బల్లుగూడ
4 గడయగూడ
5 బోసుబేడ

అరకు కాలనీలో మట్టిపాత్రల తయారీ కేంద్రం

అరకు గ్రామంలో గిరిజన స్త్రీలు

మాదగడ, అరకు, కిల్లోగూడ, గోరాపురం గ్రామాలలో 14 మాండ్యారకం గొర్రెలు, 7 ఆడ గొర్రెలు పంపిణీచేయబడ్డవి.

సింధీ ఎద్దులను, ఆవులను సప్లయి చేయవలసిందిగా విశాఖపట్టణం జిల్లా పశువైద్యాధికారి కోరినారు. ఈ సప్లయి ఇంకా జరగవలసివున్నది. అరకు గ్రామంలో పశువుల షెడ్డు ఒకటి నిర్మింపబడింది.

ఆరోగ్యం, పారిశుధ్యం

బ్లాకు ప్రాంతంలో 68 పొగరాని పొయ్యిలు ఏర్పాటు చేయబడ్డవి. గతసంవత్సరం 109 ప్రైవేటు కక్కూసు దొడ్లు అమర్చబడ్డవి. ఈ సంవత్సరం 17 పొగరాని పొయ్యిలు, 41 ప్రైవేటుకక్కూసు దొడ్లు నిర్మింపబడ్డవి.

ఈ దిగువ గ్రామాలలో ప్రసూతి, శిశు సంరక్షణ కేంద్రాలు ప్రారంభింపబడ్డవి:-

1. సొవ్వ 2. గన్నెల 3. డుంబ్రిగూడ 4. మాదగడ

పై కేంద్రాలను ఏర్పాటు చేయడానికి, ప్రసూతి సహాయక సిబ్బందికి నివాస వసతికొరకూ పై గ్రామాల ప్రజలు ఇండ్లను విరాళంగా ఇచ్చారు.

బ్లాకు ప్రాంతంలో ప్రాథమిక ఆరోగ్య కేంద్ర నిర్మాణం కొరకు ప్రతి పాదనలు చేయబడినవి.

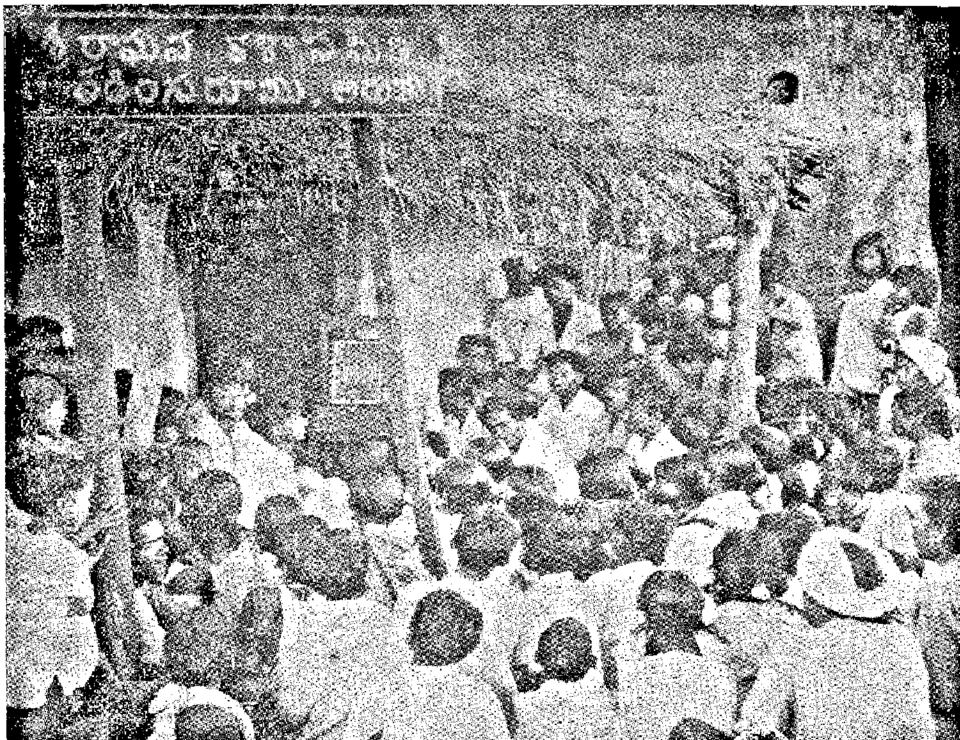
విద్య

ఈ క్రింది స్థలాలలో 10 వయోజన విద్యా కేంద్రాలు తెరువబడినవి:-

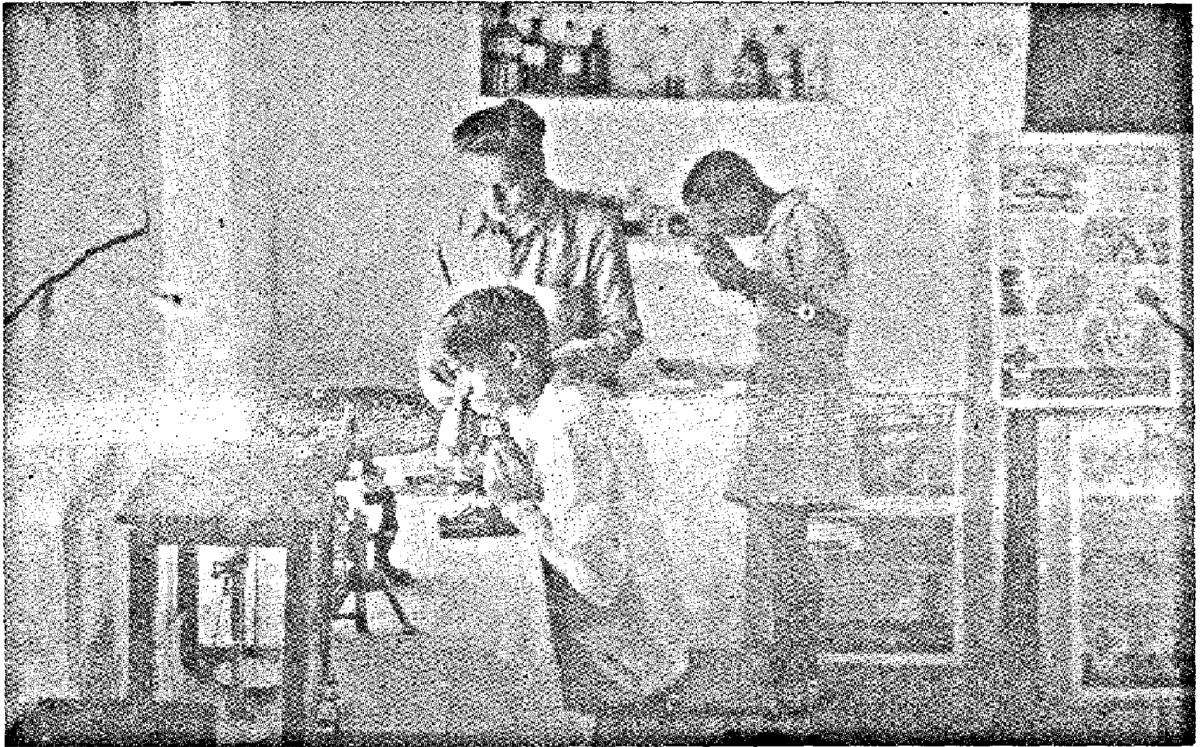
1. బోసుబేడ 2 బెండం 3. మాదగడ 4. చినలబుడు 5. పణిరంగణి 6. లోతేరు 7. గన్నెల 8. కోసంగి 9. గెడ్డబండ 10. సుంకరమెట్ట.

విద్యా విషయకంగా వెనుక బడివున్న ఈ దిగువ గ్రామాలలో 1956-57 సంవత్సరంలో 10 రోజుల పాటు పాఠశాలలు నిర్వహింపబడినవి :-

1. కిల్లోగూడ 2. మాదగడ 3. చినలబుడు 4. గెడ్డబండ 5. కోసంగి 6. బెండం 7. గన్నెల 8. లోతేరు 9. గోరాపురం 10 పణిరంగిణి.

అరకు గ్రామంలో గ్రంథాలయం

అరకు కాలనీలో మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం

ఈ సంవత్సరం ఈ క్రింది గ్రామాలలో మరి మూడు పాఠశాలలను పెట్టవలెనని తలపెట్టబడింది :-

1. సొవ్వ 2. లోగిలి 3. దుంబ్రిగూడ

లోతేరు గ్రామంలో భోజన వసతితో సహా ఒక రెసిడెన్షియల్ స్కూలు ప్రారంభింపబడుతుంది. అసిస్టెంటు ఇంజనీరు అంచెనాలను, పథకాలను సిద్ధం చేస్తున్నారు. స్కూలు భవన నిర్మాణం పని త్వరలో ఆరంభింపబడుతుంది.

బోసుబేడ పాఠశాలకు పక్కా భవనం నిర్మింపబడింది. చినలబుడులో మరో భవనం నిర్మింపబడుతున్నది. ఈ భవనానికి శ్రీ వి. యం. త్రివేది శంకుస్థాపన చేశారు.

సహకారం

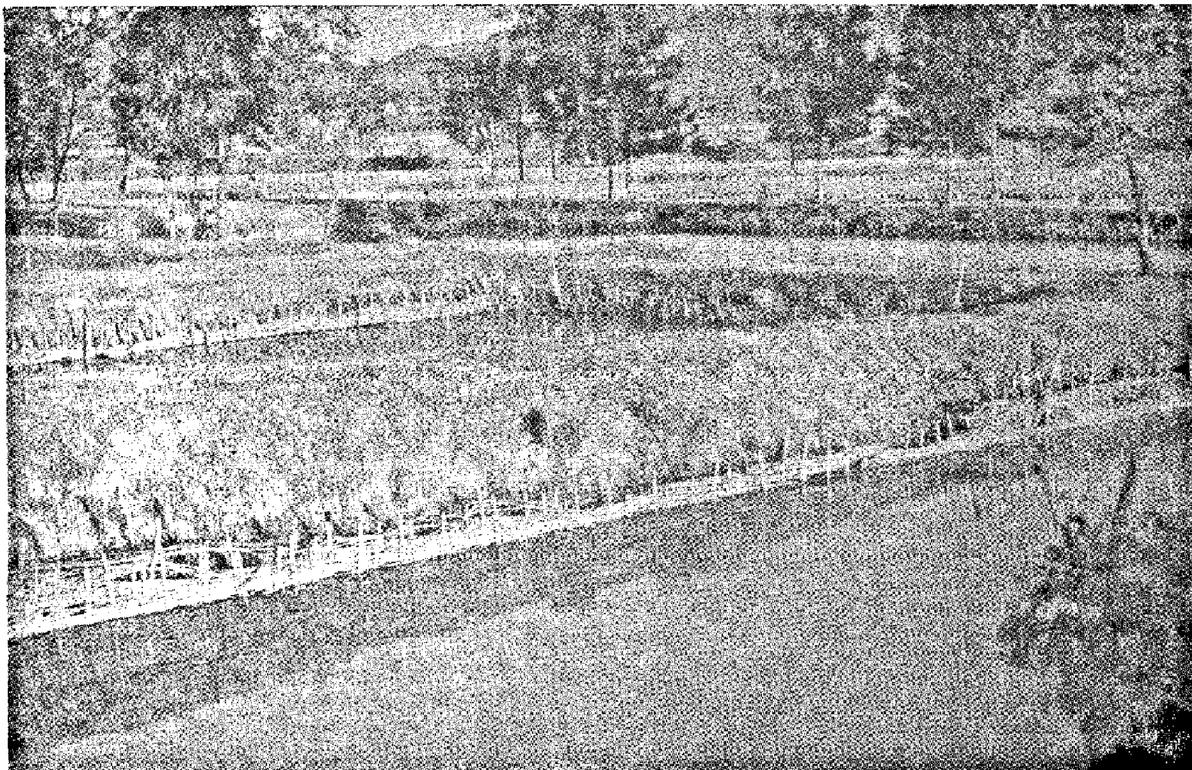
ప్రజలలో పొదుపరి తనమును పెంపొందింపజేయడానికై 1956-57 లో 454 హుండీపెట్టెలు పంపిణీ చేయబడినవి. 1957 ఆగస్టువరకు 207 పెట్టెలు పంపిణీచేయబడ్డవి.

అరకులోను, గుంటసీమలోను రెండు బహుళార్థ సాధక సహకార సంఘాలు ప్రారంభింపబడినవి. ఈ సంవత్సరం 120 మంది సభ్యులు చేర్చబడ్డారు. వారికి స్వల్పకాలిక ఋణాలు కూడా ఇవ్వబడు తున్నవి. స్టోర్సు కార్య క్రమాన్ని వారు చేపట్టి నడుపుతున్నారు. ఇంతవరకు రూ 11,940-లు పంపిణీ చేయబడ్డవి.

సుంకర మెట్టలోను. గుంట సీమలోను రెండు వజన్సీ ఉత్పత్తి మార్కెటింగు సంఘాలు పర్పాటు చేయబడ్డవి.

సాంఘిక విద్య

చినలబుడులో ఒకటి, మాదగడలో మరొకటి— ఈ విధంగా రెండు మహిళా సంఘాలు పని చేస్తూవున్నవి. ఈ రెండు కేంద్రాలకు రెండు కుట్టుమిష

అరకు కాలనీలోని ప్రభుత్వ ఫలవృక్ష క్షేత్రంలో చేపల కొలనులు

నులు ఇవ్వబడినవి. ఈ కేంద్రాలవారు ఇండ్లకు వెళ్ళి కుట్టుపని, పొగరాని పొయ్యిల ఉపయోగం మొదలగు వాటిని తెలియ జెబుతూ వుంటారు. మహిళా సంఘాలు అడ్డాకుల విస్తళ్ళు కుట్టేపనిని కూడా ప్రారంభించినవి. గిరిజన స్త్రీ పురుషులను మూడు పర్యాయాలు మైదాన ప్రాంతాలకు తీసుకు వెళ్ళి చూపెట్టడం జరిగింది. ఇవి వైజ్ఞానిక పర్యట నల వంటివి.

ఈ క్రింది గ్రామాలలో నవజవాన్ కిసాన్ క్లబ్బులు పని చేస్తూవున్నవి.

1. చినలబుడు 2. అరకుకాలనీ 3. కించు మండ 4. కిల్లోగూడ 5. అరకు గ్రామం 6. దుంబ్రి గూడ 7. కురిడి 8. గుంటసీమ 9. పెద్దలబుడు 10 జన్నంగూడ.

చినలబుడులో పాఠశాల పిల్లలు ఏర్పాటుచేసిన క్లబ్బువారు ఒక వ్యవసాయ కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు. వీరు ఆధునిక వ్యవసాయ పద్ధతులను అవలంబిస్తున్నారు. 1956-57 సంవత్సరంలో గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరాలు 5 నిర్వహింపబడినవి. 16 మంది స్త్రీలు, 154 మంది పురుషులు- మొత్తం 170 మంది గిరిజనులు ఈ శిబిరాలలో శిక్షణ పొందారు. ప్రస్తుత సంవత్సరంలో గ్రామ నాయకుల శిక్షణ శిబిరాలు 3 ఏర్పాటు చేయబడ్డవి. 85 మంది గిరిజనులకు శిక్షణ ఇవ్వబడింది. బ్లాకు ఉద్యోగులు వారి ఉద్యోగవిధుల సందర్భంలో గ్రామాలకు వచ్చి నప్పుడు శిబిరాలలో శిక్షణ పొందినట్టి గిరిజనులు వారికి సహాయపడుతున్నారు. అంతేగాక వారు నేర్చుకొన్న కొత్త పద్ధతులను ఆచరణలో పెడుతు న్నారు కూడా.

అరకు గ్రామం, అరకు కాలనీలోని రెండు ఎలిమెంటరీ పాఠశాలలు బేసిక్ పాఠశాలలుగా మార్చ బడినవి.

రాకపోకల ఏర్పాట్లు

అరకులోయ ప్రాంతంలో గుంటసీములోయ పెద్దది. అది ప్రధాన కేంద్రం నుంచి 17 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. దుంబ్రిగూడా నుంచి ఆలోయకు $7\frac{1}{2}$ మైళ్ళ పొడవున కచ్చారోడ్డు వేయబడింది. దానివల్ల ఆలోయకు వెళ్ళడానికి మార్గం ఏర్పడింది. గిరిజనులు కాయ కష్టం చేసి ఆ రోడ్డు నిర్మాణానికి తోడ్పడ్డారు. ఇంకా అనేక చిన్నపాటి అప్రోచ్ రోడ్లు కూడా వేయబడ్డవి.

గ్రామీణ చేతి పరిశ్రమలు

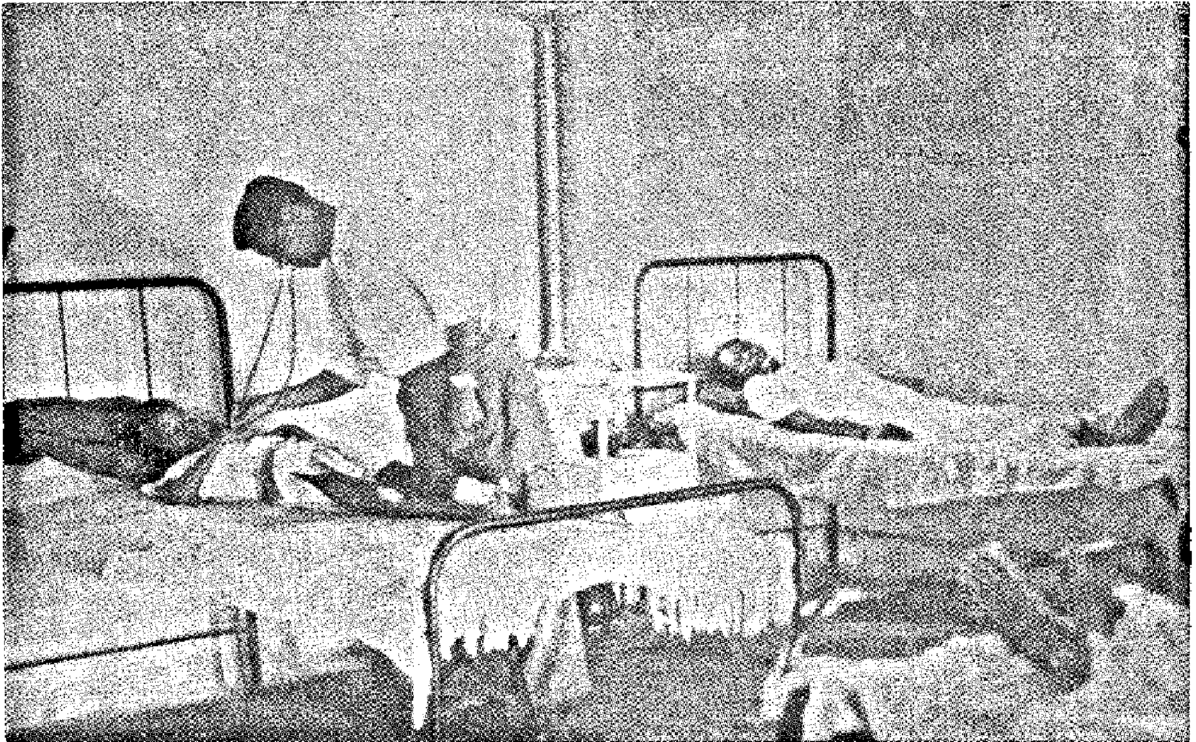
బ్లాకు ప్రాంతంలో 3 అడ్డాకు విస్తళ్ళ తయ్యారీ కేంద్రాలు ఈ దిగువ స్థలాలలో ప్రారంభింపబడినవి.

1. అరకు 2. బోసుబేడ 3. శరభగూడ

ఈ గిరిజన ప్రాంతంలో నూనెగానుగలు కూడా ప్రవేశ పెట్టబడుతున్నవి. పట్టుపరిశ్రమకై గిరిజన రైతులు తమ పొలాలలో మల్బరి అంట్లను నాటుతున్నారు.

ప్రజల తోడ్పాటు

ఈ బ్లాకు ప్రాంతంలో గిరిజనులు పేదవారు. అందుచేత వారు నగదు విరాళాలిచ్చి అభివృద్ధి పథకాలకు తోడ్పడ జాల లేక పోతున్నారు. అయితే పథకాలన్నిటికీ ఏదో విధంగా సహాయ పడాలనే అభిలాష వారిలో వుంది. మొదట ఆఫీసర్లను కలుసుకోవడానికి వారు వెనుకాడేవారు. కాని బ్లాకు ఉద్యోగులు వారిని తరచు కలుసుకొని వారికి అభివృద్ధి కార్యక్రమాలను గూర్చి తెలియ జెయుతున్నందువల్ల వారు ప్రణాళిక ఉద్దేశాన్ని అర్థం చేసుకొని అభివృద్ధి పథకాలకు తోడ్పడడానికి ముందు కొస్తున్నారు. సాధారణంగా వారు ఉచితంగా కాయ కష్టం చేసి తద్వారా సహాయం చేస్తూవుంటారు. ఒక్కొక్కప్పుడు రాళ్ళు, ఇసుక మొదలైన వాటిని

అరకు కాలనీలో ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి

కూడా సరఫరా చేస్తూ వుంటారు. పథకాలకు అవసరమైన స్థలాలను కూడా వారు విరాళంగా ఇస్తున్నారు. వివిధ పథకాలకు వారు చేసిన సహాయం ఈ దిగువ వివరింపబడింది :-

జాతీయ విస్తరణ సేవా కేంద్రం (యన్. ఇ. యస్. బ్లాకు) లో 1956 సెప్టెంబరు వరకు చేయ బడిన సహాయం—

నెల	రూ.
అక్టోబరు, 1956	1083
నవంబరు, 1956	866
డిశంబరు, 1956	619
జనవరి, 1957	2997
ఫిబ్రవరి, 1957	2498
మార్చి, 1957	4518
ఏప్రిల్, 1957	400
మే, 1957	3850
జూన్, 1957	2139
జులై, 1957	3495
ఆగస్టు, 1957	936

కేటాయింపు, ఖర్చు వివరాలు

క్రమ సంఖ్య.	మొత్తం కార్యక్రమంలో ఆమోదింపబడిన పద్దు	పథక కాలానికి మంజూరు చేయ బడిన మొత్తం	1-4-'56 నుంచి 31-3-'58 వరకు కేటాయింపబడిన మొత్తం	1-4-'56 నుంచి 25-9-'57 వరకు అయిన వ్యయం	శేషము
		రూ.	రూ.	రూ.	రూ.
1.	ప్రాజెక్టు ప్రధాన కేంద్రం	788000	281078	125374	155704
2.	అ. వ్యవసాయం	72000	19962	10807	6065
	ఆ. పశు సంరక్షణ	77110	26540	8405	18135
3.	నీటి పారుదల, భూ పరిరక్షణ, భూములను సాగుకు లాయకు చేయడం	400000			
4.	ఆరోగ్యం, గ్రామీణ పారిశుధ్యం	200000	86125	21398	64727
5.	విద్య	75000	41080	3221	3785
6.	సాంఘిక విద్య	75000	40577	11239	29740
7.	రాక పోకలు	400000	186661	36938	149723
8.	గ్రామీణ చేతి పరిశ్రమలు	200000	109389	8721	1026227
9.	సహకారం	200000	122000		122000
10.	గ్రామీణ గృహావసతి	217000	18750		18750
11.	వివిధములు	50000			
	వెరశి మొత్తం	2700000	932563	324233	708330

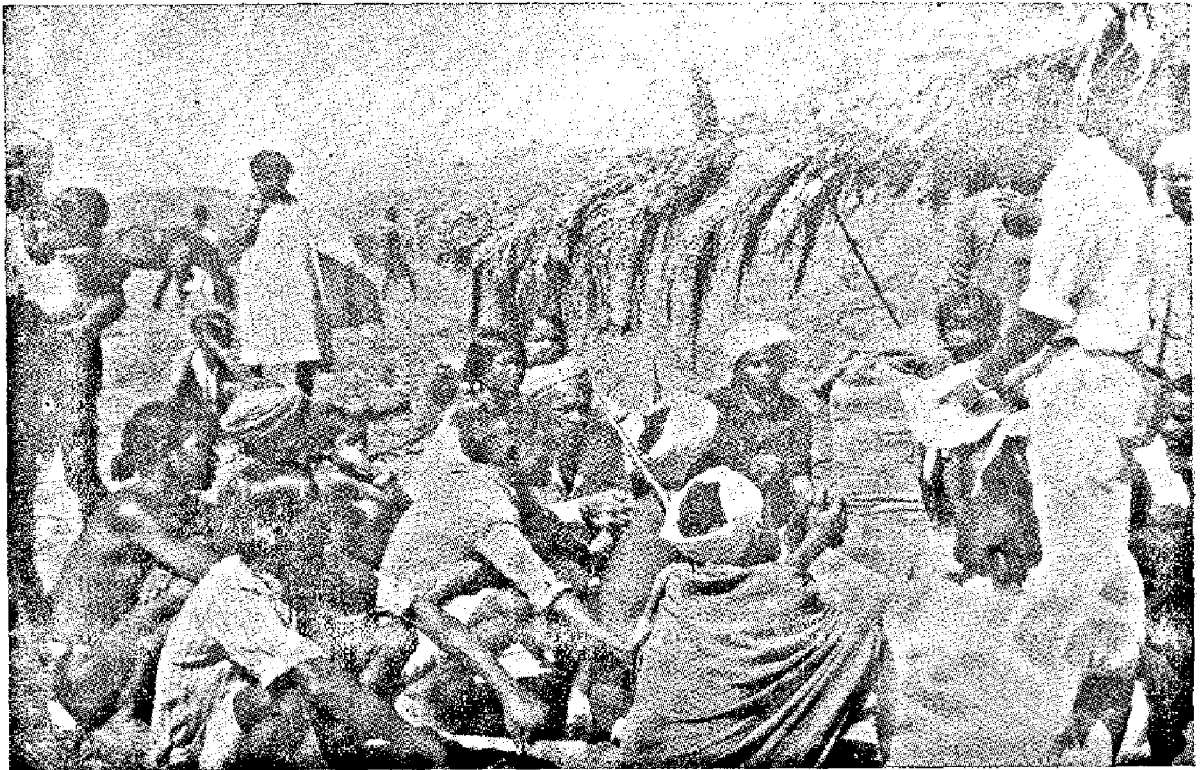
మట్టి పాత్రల శిక్షణ కేంద్రం

ఈ ప్రాంతంలో శ్రేష్ఠమైన బంక మన్ను లభిస్తుంది. కాని మట్టి పాత్రలను తయారు చేసే కుటుంబాల సంఖ్య 20 మాత్రమే. వీరుకూడా దీనిని ప్రధాన వృత్తిగా పెట్టుకోరు. వ్యవసాయం చేసుకొంటూ అప్పుడప్పుడు ఈ వృత్తిని అవలంబిస్తారు. అందుచేత ఆ ప్రాంతానికి కావలసిన పాత్రలను వారు అందించ జాలరు. బ్లాకు ప్రాంతం వెలుపలి కుమ్మరి వారు కుండలను, ఇతర మట్టి పాత్రలను సంతలకు తీసుకెళ్ళి అమ్ముతూవుంటారు. అందుచేత స్థానికంగా లభించే బంక మన్నును వినియోగించుకొని స్థానిక పనివారలు మంచి ఆదాయం పొందే విధంగా వారికి శిక్షణ ఇవ్వడం మంచిదని భావింపబడింది.

అరకులోయలో 7-3-1956 తేదీన మట్టిపాత్రల శిక్షణ కేంద్రం ప్రారంభింపబడింది. వివిధ గ్రామాల నుంచి 15 మంది అభ్యర్థులను ఎన్నికచేసి వారికి ఒక సంవత్సరం పాటు శిక్షణ ఇవ్వబడింది. కుండలు, ధాన్యం నిలువ చేసే గరిసెలు, జానలు, పొయ్యిలు, త్రాగే నీళ్ళుపోసుకొనే అందమైన పాత్రలు (వాటికి తిప్పేపంపు కూడా వుంటుంది), జాడీలు, చిన్న బొమ్మలు మొదలగు వాటిని చేసే విధానం అభ్యర్థులకు నేర్పబడుతుంది. వారికి రంగులు వేయడం, నగిషీపని కూడా నేర్పబడుతుంది.

1-5-1957 తేదీనుంచి 12 మందిగల మరొక జట్టుకు శిక్షణ ఇవ్వ బడుతున్నది. గత సంవత్సరం ఈ శిక్షణ తరగతులలో చేరడానికి వెనకా ముందాడిన కుమ్మరి పనివారు ఈ సంవత్సరంచేరి ఎంతో లాభపడ్డారు. ఈ సంవత్సరం నలుగురు శిక్షణ పొందడానికి వొచ్చారు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్లానింగ్‌మంత్రి ఈయేడు జూన్ నెలలో ఈ కేంద్రాన్ని సందర్శించి, అభ్యర్థులకు

అరకు గ్రామంలోని గిరిజనులకు చిన్న మొత్తాల పొదుపు ఉద్యమం వివరించి చెప్పబడుతున్నది.

అరకు కాలనీలో గిరిజన బాలికలు చదువు నేర్చుకుంటున్నారు.

ఇటుకలు, పెంకులు చేయడం నేర్పడం మంచిదని, ఇప్పుడనేక నిర్మాణాలు తలపెట్టబడు తున్నవి గనుక వాటి అవసరం ఎక్కువగా వుందనీ అన్నారు. అందుచేత ప్రస్తుత జట్టుకు ఇటుకలు, పెంకులు చేయడం కూడా నేర్పబడు తున్నది.

బహుళార్థ సాధక సహకారసంఘం

గిరిజనుల సంక్షేమంకోరకై బహుళార్థ సాధక పైలట్ ప్రాజెక్టువారు కేంద్ర ప్రతిపాదిత పథకంగా ఈ సంఘాన్ని వ్యవస్థీకరించారు. ఈ సంఘం పనిని 1957 ఫిబ్రవరి 5వ తేదీన సహకార సంఘాల డిప్యూటీ రిజిస్ట్రారు శ్రీ పి. శ్రీరాములు ప్రారంభింప జేశారు.

ఈ సహకార సంఘం మేనేజిమెంటు సహకార శాఖ సీనియర్ ఇనస్పెక్టర్‌కు అప్పగించ బడింది. సంఘం మేనేజింగ్ కమిటీలో 7గురు సభ్యులున్నారు. వారిలో ముగ్గురు గిరిజనులు. మిగిలినవారు గిరిజనాభ్యున్నతికై కృషి చేస్తున్న ఉద్యోగులు. సహకార సంఘాల సీనియర్ ఇనస్పెక్టర్, కమిటీకి ఎక్సు అఫీషియో కార్యదర్శిగా వ్యవహరిస్తాడు.

ఈ సంఘం ఏర్పాటై ఇప్పటికి 9 నెలలయింది. ప్రస్తుతం దీని సభ్యత్వం 756. దీనికి చెల్లింపబడిన వాటా మూలధనం రూ. 3,619 (1957 అక్టోబరు 31 తేదీవరకు). ఈ సంఘం రిజర్వునిధికి మూలధనానికి, పేదలైన గిరిజనులకు వాటా మూలధనానికి కేంద్ర ప్రభుత్వం రూ 6,000 ల సబ్సిడీ ఇచ్చింది.

పేదలైన గిరిజనులకు తక్కువ వడ్డీపై అప్పులివ్వడం, కిరసనాయలు, ఉప్పు, అగ్గిపెట్టెలు, వస్త్రాలు మొదలగు జీవితావసరవస్తువులను చౌకధరలకు లభింప జేయడం, వారి వ్యవసాయోత్పత్తులు తగు ధరలకు అమ్ముడుబొయ్యే అవకాశాలను కల్పించడం, ఆ విషయంలో గిరిజనుల ఏజంటుగా సంఘం

వ్యవహరించడం———ఇవి ఈ సహకార సంఘం ప్రధాన లక్ష్యాలు.

సంఘంయొక్క ప్రథమ లక్ష్యం రూ. 200లకు మించిపోయింది. రూ. 11,500లు గిరిజనులకు అప్పులుగా ఇవ్వబడ్డవి జీవితావసర వస్తువుల సరఫరా లక్ష్యంకూడా పూర్తిచేయ బడింది. డిశంబరు నెలాఖరులో పంటకోతలు జరుగుతవి. అప్పుడు గిరిజనుల వ్యవసాయోత్పత్తులకు మార్కెటింగ్ సౌకర్యాలు కల్పించ బడుతాయి

విరివిగా ప్రచారం, గిరిజనుల కష్టనిష్ఠురాల నివారణ, వారి సమస్యల పరిష్కారానికి తగు విధంగా సహాయం చేయడం—ఈ పనులవల్ల సహకార సంఘం గిరిజనుల జీవన స్థాయిని పెంచ గలుగుతుంది

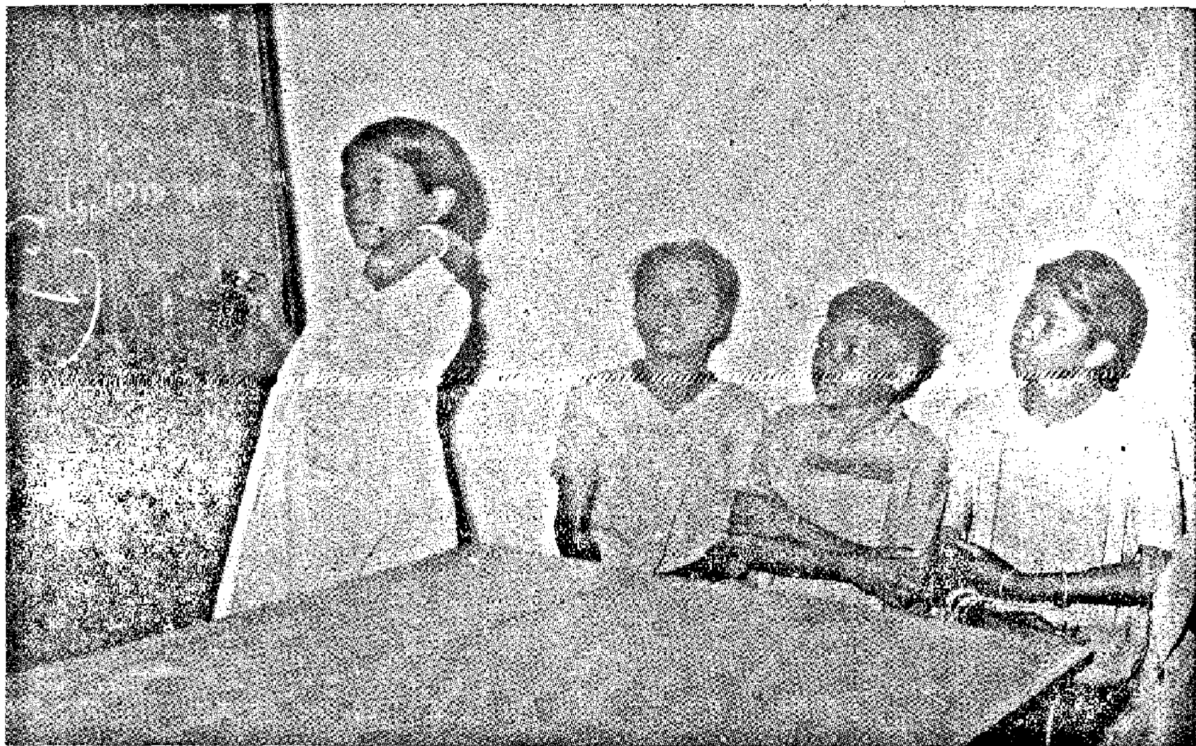
ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి

అరకు లోయలోని ప్రభుత్వ ఆసుపత్రి ప్రస్తుతం తాత్కాలిక భవనంలో పెట్టబడివుంది. మూడు షెడ్లువున్నవి. ఒక్కొక్క షెడ్డులో నాలుగు గదులున్నవి ఒకషెడ్డు రోగుల పరీక్షలకు, మందులివ్వడానికి, స్టోర్సుకూ, ఆపరేషనులకూ ఉపయోగింప బడుతున్నది గిరిజన ప్రాంతంలో ఈ ఒక్క ఆసుపత్రిలోనే రోగులు నివసిస్తూ చికిత్సపొందడానికి సౌకర్యమున్నది. ఇందులో 25 మంచాలున్నవి. 13 మగవాళ్ళకు, 12 స్త్రీలకూ, పిల్లలకూ కేటాయింపబడినవి. ప్రసూతివిభాగంలో కాన్పులకు ప్రత్యేకంగా గదిఉంది. అందులో రెండు మంచాలున్నవి. ఈ ఆసుపత్రి చిన్న కొండపై ఆరోగ్య కరమైన ప్రశాంత పరిసరాలలో వుంది

పరిసర ప్రాంతాలనుంచి ప్రతిరోజూ 70, 80 మంది రోగులువచ్చి చికిత్స పొందుతూ వుంటారు ఆసుపత్రిలోవుండి చికిత్స పొందేవారు సగటునరోజూ

అరకులోయలోని ప్రభుత్వ ఫలవృక్షక్షేత్రంలో జామచెట్లపై ఏయిర్ లేయరింగు పద్ధతిప్రకారం అంట్లు తయారు చేయడం.

అరకు కాలనీలోని పాఠశాలలో చదువు నేర్చుకుంటున్న పిల్లలు.

20, 24 మంది వుంటారు. వారికి ఆహారం, వస్త్రాలు ఉచిత రీతిగా ఇవ్వబడుతాయి.

ఈ సంవత్సరం విశాఖపట్నం రెడ్ క్రాస్ సొసైటీవారు వెచ్చటి కంబళ్ళను, ఉన్ని దుస్తులను ఇతర ఉపకరణములను ప్రసూతి విభాగానికి ఇచ్చి సహాయ పడ్డారు. డెడ్డర్లే లెబరేటరీస్ వారు రూ 300ల విలువగల మందులిచ్చారు. ఇవి ఆసుపత్రిలో నివసించే రోగులకు ఉపయోగ పడుతవి. ఈ ఆసుపత్రిలో ఆధునికమైన ఔషధములు, పరికరాలు సమకూర్చబడి వున్నవి. ఆధునిక పద్ధతుల ప్రకారం చికిత్సకు అన్ని సదుపాయాలు ఇందులో వున్నవి.

భూసార పరిరక్షణ

అరకులోయలో 4200 ఎకరాల భూమిని సాగుకులాయకు చేయడానికై ఒక పథకం తలపెట్టబడింది. ఈ పథకానికి 17-5-1956 తేదీన రెవిన్యూ శాఖ మంజూరీ ఇచ్చింది. పథకం ఉద్దేశాలు ఇవి -

1. ఈ లోయలో భూమి ఏటవాలుగా వుండడంచేత భూమి తరచు కోసుకుపోతూ వుంటుంది. అలా కోసుకుపోకుండా నిరోధించడం.
2. పొలాలలో కట్టలు వేయడంద్వారా భూమి కోతను నిరోధించి వ్యవసాయాన్ని కట్టుదిట్టం చేయడం. ప్రస్తుత భూములు కోతవల్ల సరిగా పండవు గనుక గిరిజనులు వాటిని వొదిలేసి తరచు పోడు వ్యవసాయంచేస్తూ వుంటారు. అట్టి పోడు వ్యవసాయాన్ని స్థిరవ్యవసాయంగా చేయడానికై కాలువలు ఏర్పాటు చేయడం
3. జోలాపుట్ రిజర్వాయరు మేట వేసుకు పోకుండా నిరోధించడం

ఈ పథకానికి రూ 6 55 లక్షలుఖర్చు అవుతాయని అంచెనా. దీనిని వ్యవసాయ విద్యుచ్ఛక్తి శాఖలు ఉమ్మడిగా అమలు జరుపుతాయి. పొలాలలో కట్టలు

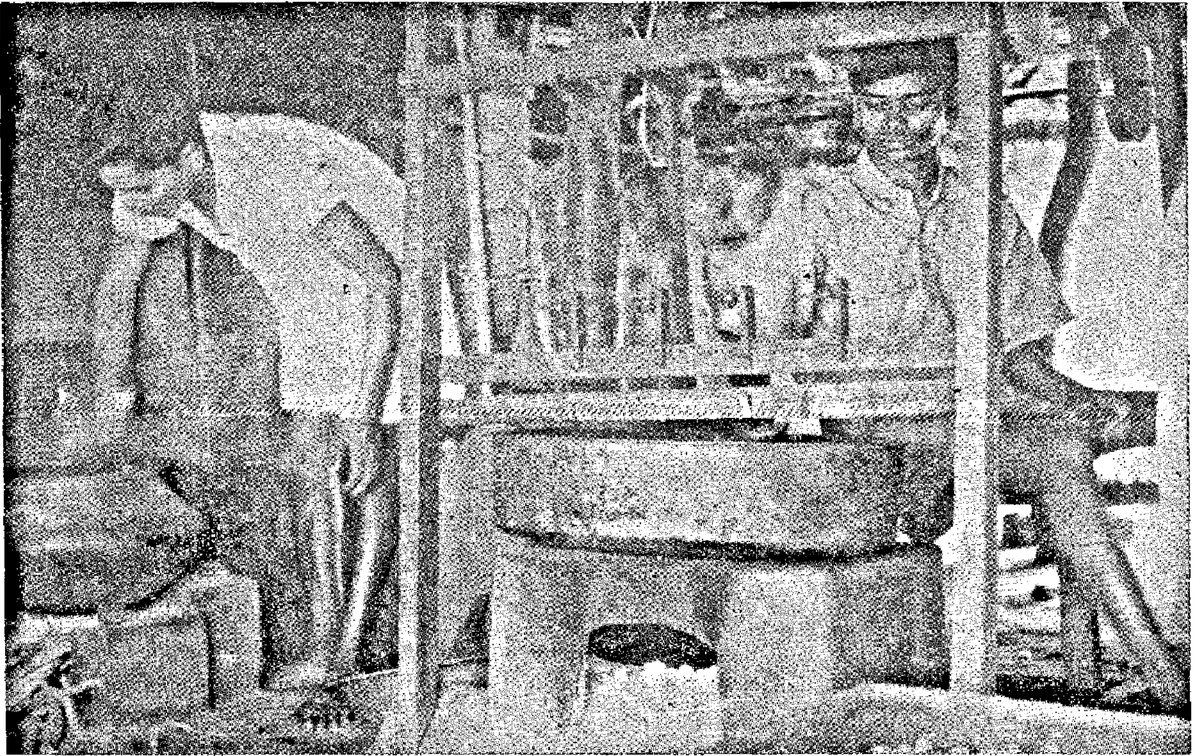
వేయడం, కాలువలు ఏర్పాటు చేయడంవంటి భూమి, కోతనిరోధక పనులను రూ 4.55 లక్షల ఖర్చుతో వ్యవసాయశాఖ నిర్వహిస్తుంది. పాహెలగడ్డ నది ఒడ్లను కాపాడడానికై అంచులపై వనములను పెంచడం. వాకలుదున్నడం వంటి ఇంజనీరింగు సంబంధమైన పనులను రూ 1.99 లక్షల ఖర్చుతో విద్యుచ్ఛక్తిశాఖ నిర్వహిస్తుంది. ఈ పనులు ఇప్పుడు అమలు జరుగుతున్నవి.

గ్రుడ్లను పొదిగించే కేంద్రం

కోళ్ళ పెంపకం విషయంలో జ్ఞానుయొక్క-అవసరాలను తీర్చడానికై ఈకేంద్రం 4 కోడిపుంజు

అరకు గ్రామంలోని సంతకు వచ్చిన గిరిజనుడు

అరకు కాలనీలో పట్టు పరిశ్రమ విభాగం

లతో, 20 కోళ్ళతో 1957 మార్చిలో ప్రారంభింప బడింది. పశులకొరకు రెండు శాలలు నిర్మింప బడినవి. గుడ్లను పొదిగే గదికొరకు, కోళ్ళను మేపడానికీ ఒక భవనం నిర్మింప బడింది. ఆ గదిలో మూడుజట్ల కోడిపిల్లలు పొదిగించి తీయబడినవి.

పొదిగించేందుకై గిరిజనులకు 456 మేలుజాతి గుడ్లు ఇవ్వబడినవి ఈ గుడ్లను వారు వారి కోడి పెట్టలతోనే పొదిగిస్తారు ఈ కేంద్రం లక్ష్యాలు ఇవి:—

1 స్థానికమైన కోడిగుడ్లకు బదులుగా మేలుజాతి గుడ్లను పొదిగించడానికి ఇవ్వడం. అలా పుట్టిన కోడిపిల్లలను జాగ్రత్తగా చూస్తూ వాటికి రోగాలు రాకుండా కాపాడడం

2. ఇన్‌క్యుబేటర్‌లో గుడ్లను పొదిగించి, కోడి పిల్లలనుచేసి వాటికి మూడునెలలు వచ్చేవరకూ ఎట్టి రోగాలు రాకుండా కాపాడి, స్థానికమైన కోడి పిల్లలను బదులుగా తీసుకొని వాటిని కోళ్ళు పెంచే వారికి ఇచ్చివేయడం

3 కోళ్ళను, పశులను శాస్త్రీయంగా ఎలా మేపాలో, ఎలా పెంచాలో చూపడానికై ఆదర్శ కేంద్రంగా ఉపయోగ పడడం

జాతీయ మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం

ఏజన్సీ ప్రాంతంలో మలేరియా వ్యాధి విశేషంగా వుంది. అందుచేత దానిని అరికట్టడానికై జాతీయ మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమం ప్రారంభింపబడింది. మలేరియా వ్యాధి నిరోధింప బడితేనేగాని ఆ ప్రాంతంలో ఎట్టి అభివృద్ధి కార్యక్రమమైనా అనుకున్న ఫలితాలనివ్వదు. అందుచేత ఇతర అభివృద్ధి కార్యక్రమాలన్నిటికీ ఈ కార్యక్రమం మకుటాయమానంగా వున్నది.

అరకు లోయలో, అరకు కాలనీ, కంటభంశ గూడా అను రెండు గ్రామాలలో మలేరియా

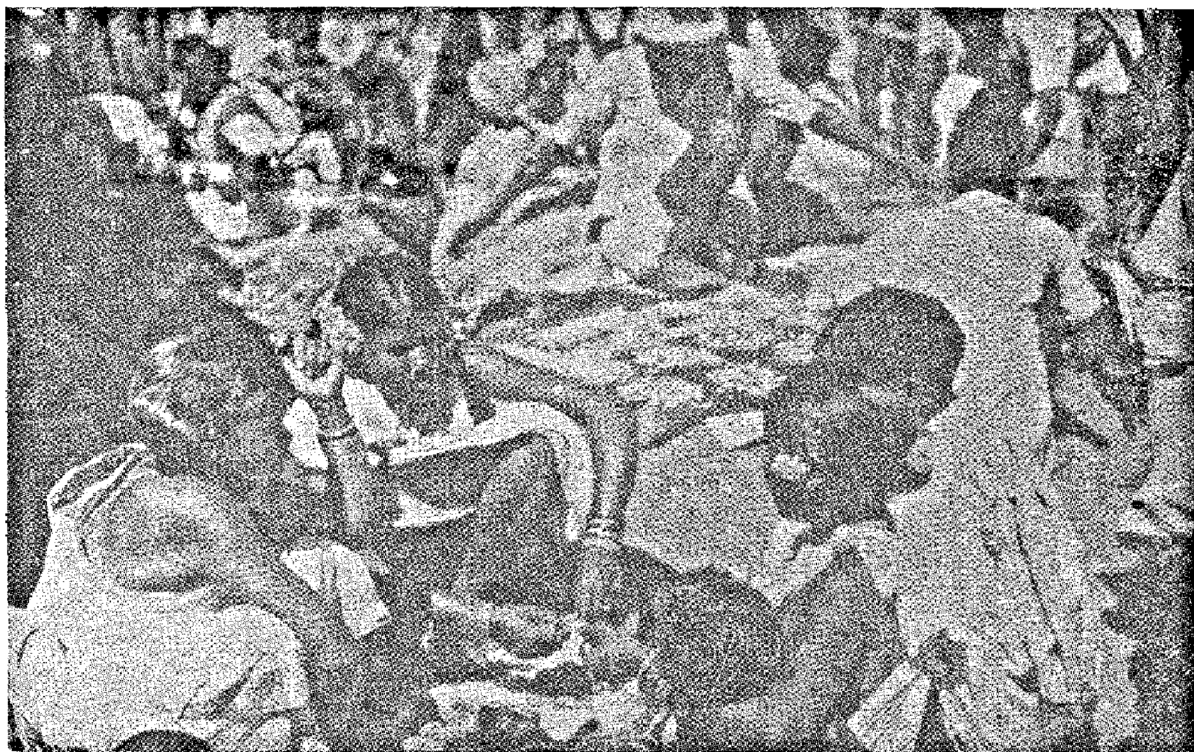
నిరోధక పథకం 1945లో ప్రారంభించబడింది. ఆ గ్రామాల జనాభా 645 క్రిమేణా ఇప్పుడీ పథకం 200 చదరపు మైళ్ళ వైశాల్యం, 28,537 జనాభా గల 343 గ్రామాలకు విస్తరించింది

ఈ ప్రాంతంలో మలేరియా వ్యాధిని వ్యాపింపజేసే క్రిమి ఎ ఫ్లూవియాటిలిస్ అనబడుతుంది.

ఈ ప్రాంతంలోని ఇండ్లలోను, కట్టడాల పైనను 5 శతి డి. డి. టి చల్లబడుతుంది మలేరియా క్రిములను సంహరించేందుకై క్వినైన్ సల్ఫేట్, సింకోనా ఫెబ్రిఫ్యూజ్, తోటా క్వినైన్, మెపాక్రిన్, పాలుడ్రిన్, రెసోచిన్, అక్లోకలర్ బిళ్ళలు, మొదలగు ఔషధాలను మలేరియా రోగులకు మలేరియా నిరోధక సిబ్బందివారిస్తారు అంతేగాక ఆ సిబ్బంది అచటి మలేరియాను గూర్చి, దాని క్రిములను గూర్చి సమగ్రంగా పరిశోధనలు కూడా జరుపుతారు ఇట్టి పరిశోధన కార్యక్రమాలవల్ల మలేరియా నిరోధక కార్యక్రమ ఫలితాలను అంచెనా కట్టడానికి వీలుంటుంది.

పూర్వపు ఆంధ్ర ప్రాంతపు మలేరియా నిరోధక పథకాలు ఇటీవల పునర్వ్యవస్థీకరించబడి ఆరు యూనిట్లుగా విభజింప బడ్డవి వాటిలో జాతీయ మలేరియా నిరోధక యూనిట్ ఒకటి ఇది అరకు లోయలో వుంది. ఈ యూనిటుకు అరకు లోయ ప్రధాన కార్యస్థానం. ఇది విశాఖ పట్నం శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని ఏజన్సీ ప్రాంతాలన్నిటికీ సేవచేస్తుంది దీనికి 10 సబ్‌యూనిట్లున్నవి అవి ఈ ప్రాంతమంతటా పనిచేస్తూ వుంటాయి. 25 లక్షల జనాభాను ఈ యూనిట్ మలేరియా వ్యాధి నుంచి కాపాడ గలుగుతుంది.

విశాఖ పట్నం, శ్రీకాకుళం జిల్లాలలోని ఏజన్సీ ప్రాంతం యావత్తు మిక్కిలి ప్రమాదకరమైనది. రోగములకు ఇది నిలయం వంటిది. మలేరియా నిరోధక పథకం ప్రారంభింపబడని పూర్వం ప్రతి

అరకు గ్రామంలో శుక్రవారం సంత

అరకు లోయలో ప్రభుత్వ ఫలవృక్ష క్షేత్రం

వ్యక్తి మలేరియా వ్యాధివల్ల బాధపడుతూవుండే వాడు కాని మలేరియా నిరోధక సిబ్బంది నిర్విరామ కృషివల్ల అరకులోయ, దాని పరిసర ప్రాంతాలు మైదాన ప్రాంతాల వలెనే ఆరోగ్యవంతమైనవి. స్థానిక జనం ఆరోగ్యవంతులైనారు. కష్టించి పని చేయగలుగుతున్నారు ఇప్పుడు వారి జీవన ప్రమాణం హెచ్చింది. ఈ పథకం ముఖ్యంగా మలేరియా వ్యాధిని నిరోధించడానికే ఉద్దేశింప బడినప్పటికీ, ఈగలు, నల్లులు, దోమల సంహారానికి కూడా కృషి చేస్తున్నది. ఇందువల్ల పశువులు కాపాడబడుతున్నవి. ఇదికూడా రైతులకు ఒక విధంగా మేలు కలుగ జేస్తున్నది.

పట్టు పరిశ్రమ

1947 సంవత్సరంలో వ్యవసాయ శాఖ 1 20 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లు వేసి పట్టు పురుగులను పెంప నారంభించింది. ఆ కృషి ఫలదాయకమని తేలింది. 1948లో ఈ పరిశ్రమ పరిశ్రమల శాఖపరం చేయుబడింది. భూమిని బట్టి, శీతోష్ణ పరిస్థితిని బట్టి ఈ లోయ పట్టు పరిశ్రమకు అనువైనది.

క్షేత్ర ఫలితాలు

1949 సంవత్సరం నుంచి ఇంతవరకు సాధింప బడిన ఫలితాలు ఇవి:—

క్షేత్ర వైశాల్యం : 1.20 ఎకరాలు

సంవత్సరం	కోయబడిన ఆకుల పరిమాణం (పౌనులు)	పురుగులు పెట్టిన అండములు	కోయబడిన పట్టు పురుగు కాయల పరిమాణం (పౌనులు)
1949_50	1676	148	38
1950_51	2596	300	117
1951_52	2150	175	105
1952_53	5500	473	234
1953_54	5256	460	300
1954_55	5360	584	257
1955_56	5593	510	280
1956_57	8362	800	541
1-4-1957నుంచి 30-9-1957 వరకు	___	435	285

విస్తృతీకరణ

అయితే 1.20 ఎకరాల క్షేత్రం ఈ పరిశ్రమకు చాలదని భావింప బడింది. అందుచేత పోషణ శాలకు ఎదురుగా 4.68 ఎకరాల భూమిని తీసుకొని అందులో 1955-56 సంవత్సరంలో 3 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లు నాటబడ్డవి. ఇందువల్ల ఎక్కువ పట్టు పురుగు కాయలను పెంచడానికి వీలయినది.

క్షేత్రంలోని పట్టు పురుగు కాయలనుకోసి, సిల్కునూలును మిగిలిన చెదారమును హిందూపురం పంపడ మవుతుంది. అక్కడినుంచి వాటిని బెంగుళూరు వర్తకులకు అమ్మివేస్తారు.

తమ భూములలో మల్బరీ చెట్లను పెంచవలసిందని తమ ఇండ్లలో పట్టు పురుగులను పెంచవలసిందనీ గిరిజనులు ప్రోత్సహింప బడుతున్నారు. ఇది వారికి అదనపు వృత్తిగా ఉపకరిస్తుంది. ఇంతవరకు ఎనిమిది గ్రామాలలోని 25 మంది రైతులు మొత్తం 26 ఎకరాల భూమిలో మల్బరీ చెట్లను పెంచుతున్నారు.

అంజోడలో పట్టుపరిశ్రమ

అరకులోయకు నాలుగుమైళ్ళ దూరంలోవున్న అంజోడలో 100 ఎకరాలలో మల్బరీ చెట్లను పెంచవలెనని తలపెట్ట బడింది. ఇంతవరకు 10 ఎకరాలలో చెట్లు నాటబడ్డవి. పట్టు పురుగులను పెంచడానికి పట్టు పురుగు కాయలనుంచి పట్టునూలునుతీసి చుట్టలుగా చుట్టడానికీ భవనం కట్టవలెననీ, ఈ కృషిని ప్రైవేటు రంగంలోకూడా విస్తృతంగా జరిపించవలెననీ తలపెట్ట బడింది.

చినలబుడులో బహుముఖ కార్యక్రమాలు

అరకులోయనుంచి ఈ గ్రామం మూడుమైళ్ళ దూరంలోవుంది. బహుళార్థ సాధక ప్రాజెక్టు కార్యక్రమంక్రింద మొత్తం పది పాఠశాలలు తెరువబడినవి. వాటిలో చినలబుడు ఎయిడెడ్ ఎలిమెంటరీ పాఠశాల ఒకటి. 1956 జూన్ 1వ తేదీన 20 మంది గిరిజన బాలురతో ఈ పాఠశాల ప్రారంభింప బడింది. వారంతా కోటియ; దొంబు, పరజ, కబాడీ కులాలకు చెందినవారు. ఏడాదిలోనే పాఠశాలలో పిల్లలసంఖ్య 60 అయింది. వారిలో 44 మంది బాలురు. 16 మంది బాలికలు. వారంతా ఒకమైలు దూరంలోవున్న గ్రామాలనుంచి వొచ్చి చదువు నేర్చుకుంటున్నారు.

ఈ పాఠశాలయొక్క మరొక విశేషమేమిటంటే పిల్లల హాజరీ సగటున 24 వుంటుంది. గ్రామస్థులు పాఠశాల భవనం నిర్మించారు. పిల్లలు ఆడుకోవడానికి ఆటస్థలాన్నికూడా వుంచారు. ఆ తరువాత "విద్య, సాంఘికవిద్య" నిధినుంచి ఈదిగువ వస్తువులు పాఠశాలకు సప్లయి చేయబడ్డవి.

కంట్రిబ్యూషన్ పద్ధతిపై పాఠశాల పిల్లలందరికీ దుస్తులు సప్లయి చేయబడుతాయి.

వ్యవసాయదారుల సంఘమొకటి ఏర్పాటు చేయబడింది. ఆ సంఘంద్వారా గ్రామంలో అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు అమలుజరుప బడినవి.

మహిళాసమితి ఒకటి స్థాపించబడింది. ఈ సమితి అల్లకం, కుట్టుపని, విస్తళ్ళు కుట్టడం మొదలగు పనులను నిర్వహిస్తూ వుంటుంది. బ్లాకు నిధులనుంచి ఒక కుట్టుమిషను, తదితర పరికరాలు సప్లయి చేయబడినవి. మహిళాసమితి కార్యక్రమాలను సువ్యవ

స్థితం చేయడానికై గ్రామస్తులు ఒక ఇల్లు కట్టించారు.

స్త్రీ పురుషులకు వయోజన పాఠశాలలు తెరువబడినవి. వాటికి ప్రతిరోజు సగటున 20 మందివచ్చి చదువు నేర్చు కుంటున్నారు.

వ్యవసాయదారుల సంఘం సహకారంతోను, శిక్షణపొందిన గ్రామనాయకుల తోడ్పాటుతోనూ ఈ గ్రామంలో దిగువ కార్యక్రమాలు చేపట్టబడినవి:-

1. కాఫీతోటలు వేయడం. 2. చెరకుపైరు వేయడం. 3. కబేజ,బిట్‌రూట్, టర్నిప్, నోల్‌ఖోల్ కోసుపూవువంటిఇంగ్లీషు కూరగాయలను తోటలలో పండించడం.

చాలా కాలంనుంచి ఈ గ్రామంలో విత్తనాలు చల్లి వరిపైరు పండించడం రివాజుగావుంది. ఇప్పుడు దానికి బదులుగా జపాను పద్ధతి వరిసేద్యం ప్రవేశ పెట్టబడింది. ఇందుకు గత సంవత్సరమే ప్రదర్శన కొరకై ప్లాట్లు వేయబడ్డవి. ఇంతకు పూర్వం రైతులకు పచ్చిఆకు ఎరువు, కంపోస్టు ఎరువుల ప్రయోజనము, ఉపయోగము తెలియవు. ఇప్పుడు రైతులు వీటి ఉపయోగము తెలుసుకొన్నారు. గిరిజనులు పచ్చిఆకు ఎరువును పండించి పొలాలలో వేయుడానికి పూనుకుంటున్నారు.

గ్రామంలో ప్రతిఇంటికి ఒక కంపోస్టు ఎరువు గుంట, ఒక పెరటితోట, పెరడులోనే ఫలవృక్షములు ఏర్పడు తున్నవి.

దేశవాళీ గొర్రెల నాణ్యమును పెంపొందింపజేయడానికై మాండ్యా పొట్టేళ్ళు స్థానికుల కివ్వబడినవి. తెల్లకోళ్ళు సప్లయిచేయ బడుతున్నవి. ఇప్పుడు గ్రామంలో దేశవాళీ కోడిపుంజు ఒక్కటి కూడా కనిపించదు

గ్రామస్తులందరూ కృషిచేసి గ్రామం వరకూ మూడు ఫర్లాంగుల అప్రోచ్ రోడ్డు వేసుకున్నారు. ఒక చబూతరా కూడా నిర్మింపబడింది.

పాఠశాలకు శాశ్వతమైన భవనమును నిర్మించే టందుకై వ్యవసాయదారుల సంఘం సభ్యులు రాళ్ళు, ఇసుక, తదితరసామగ్రి సేకరిస్తున్నారు. పాఠశాలకు పోయి చదువు కొనే వయస్సులోవున్న పిల్లలనందరినీ పాఠశాలకు పంపడానికీ, వయోజను లందరినీ వయోజన పాఠశాలకు పంపడానికీ వ్యవసాయ దారుల సంఘం కృషి చేస్తూవుంది. కొందరు గ్రామస్తులు సహకార సంఘంలో సభ్యులుగా చేరారు. కొన్ని ప్రైవేటు కక్కసుదొడ్లు, మగన్ పొయ్యిలు ఏర్పాటు చేయబడినవి. ప్రతి వారం పారిశుధ్య కార్యక్రమం అమలు జరుపబడుతూవుంది. శిశువులకు స్నానం చేయించడం కూడా జరుగుతున్నది. మొత్తంపై ఈ గ్రామంలో వ్యవసాయ దారుల సంఘం కృషివల్ల బహుముఖంగా కార్యక్రమాలు అమలు జరుగుతువున్నవి. సాంఘిక విద్యా కార్యక్రమం " క్రింద ఈ గ్రామం "పూర్తి కార్య క్రమ గ్రామం " అని చెప్పవచ్చు. .

సర్వెంట్స్ ఆఫ్ ఇండియా సొసైటీ వారు ఆశ్రమ పాఠశాలను స్థాపించారు. ఇది అరకులోయ నుంచి ఆరు మైళ్ళ దూరంలో వుంది. ఇందులో 50 మంది చదువు కుంటున్నారు. భోజన వసతి సదుపాయాలు కూడా ఇక్కడ సమ కూర్చబడినవి. ఈ పాఠశాల 3-4-1956 తేదీన ప్రారంభించబడింది. వసతి గృహం 3-6-1956 తేదీన తెరువబడింది సిబ్బంది జీతాలు కూడా కలుపు కొని మొత్తం నెలసరి ఖర్చు రూ 850లు అవుతూన్నది. పెరటి తోటల పెంపకం, ఉద్యాన కృషి, మల్బరీ తోటల పెంపకం ఇక్కడి ఇతర వ్యాపకాలు.

గ్రామ సేవకుడు వుండే ప్రతి ప్రధాన కేంద్రంలో పై పద్ధతుల ప్రకారం ఒక్కొక్క గ్రామాన్ని అభివృద్ధి పరచాలని కృషి చేయబడుతూవుంది.

ప్రకృతి సౌందర్యం

అరకులోయలో 20 గ్రామాలున్నవి. లోయ పొడవు 8 మైళ్ళు, వెడల్పు 3 మైళ్ళు. ఈ లోయ సముద్రమట్టానికి 3,200 అడుగుల ఎత్తుపైవున్నది. అరకులోయకు వెళ్ళదలచుకున్నవారు విశాఖపట్నం నుంచి అయితే 7 మైళ్ళు, విజయనగరం నుంచి 60 మైళ్ళు బస్సుపై ప్రయాణం చేయవలసి వుంటుంది.

విశాఖపట్నం నుంచి అరకులోయకు ప్రయాణం ఒక మహత్తరమైన అనుభవం. దారి అంతా దట్టమైన అడవి, కొండలు, లోయలతో వుంటుంది.

అచ్చటచ్చటా సెలయేళ్ళు, జలపాతాలు కన్పిస్తాయి. వంపుసొంపులుగావుండే ఆ రోడ్డు పై బస్సు ఎత్తెక్కుతూపోతూవుంటే ఎంతో ఆనందంగా వుంటుంది. పొయ్యేకొద్దీ దృశ్యాలు మారుతూ వుంటాయి. ఒక చోట కొద్దిమాత్రపు అడవి, మరొక చోట కాఫీ, పలకుల తోటలు వుంటాయి. చల్లని గాలి వీస్తూ వుంటుంది. చలికాలం మరీ చలిగా వుంటుంది. కనుక ప్రయాణీకులు చలి కోట్లు వేసుకోవలసి వస్తుంది.

ఇచటి ప్రకృతి సౌందర్యం ప్రయాణీకులకు మరపురాని అనుభూతులను కలిగిస్తుంది.

అరకులోయలో ప్రయాణీకులు దర్శించ వలసిన స్థలాలు ఇవి:—

ప్రభుత్వ ఫలక్షేత్రం, ఇది 26 ఎకరాల తోట. ఇందులో నిమ్మ, నారింజ, జామ, ద్రాక్ష, అరటి, లీచి, మామిడి, అనాస, బొప్పాయి, దానిమ్మ, అనన్నాస్, బేరి, శప్తాలుపండు, ఆపిల్, మొదలగు పండ్లచెట్లు వుంటాయి. సంవత్సరం పొడుగునా కేబేజీ కోసుపూవు, నోల్ ఖోల్, కేరట్, బీట్ రూట్ మొదలగు ఇంగ్లీషు కూరగాయలు పండించ బడుతూవుంటాయి. ఈ తోటలో కాఫీ, సించోనా, పైరత్రం, యూక్లిప్టస్ మొదలగు సస్యములు కూడా వేయబడుతవి. కూలీజనం ఈ తోటలో పనిచేస్తూవుంటే ఆ దృశ్యం చూడ దగింది. ఆ కూలీలలో కొందరు తగు శిక్షణ పొందిన వారు వున్నారు.

జిల్లా జలపాతం

ఈ జలపాతం ఇనస్పెక్షన్ బంగళాకు 2 మైళ్ళ దూరంలో వుంది. ప్రయాణీకులు జలపాతానికి వెళ్ళి అక్కడ ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని చూచి హాయి అనుభవించవచ్చు.

వ్యవసాయశాఖ ఒక డేరీ (పాడికేంద్రం) నడుపుతున్నది. దాని ఉత్పత్తి రోజుకు 80 పౌనులు. ఇక్కడ ప్రయాణీకులకు పాలు, పెరుగు, కూరగాయలు సమృద్ధిగా లభిస్తాయి. ఇక్కడ మేలు జాతి పశువులు కన్పిస్తాయి. ఈ లోయలో సగటు వర్షపాతం 50 అంగుళాలు. మే, జూన్, జూలై, ఆగస్టు నెలల్లో వర్షం కురుస్తుంది. ప్రయాణీకులు ఈ లోయను దర్శించడానికి మే నెల నుంచి నవంబరు నెల వరకు అనువుగా వుంటుంది.

అరకులోయలో ఫిబ్రవరి నెలలో చలికాలం మొదలవుతుంది. ఆ తరువాత మే నెలాఖరు వరకు వాతావరణం ఆనందకరంగా వుంటుంది. ఈ కాలంలో ఆకాశం నిర్మలంగా వుంటుంది. పగళ్ళు సాధారణంగా చల్లగా వుంటాయి మార్చి, ఏప్రిల్ నెలల్లో మాత్రం పగలు ఎండలు తీవ్రంగా వుంటాయి.

సంతలు

అరకులో ప్రతి శుక్రవారం, సుంకర మెట్టలో ప్రతి ఆదివారం సంత జరుగుతుంది. గిరిజనులు తాము అడవులలో సేకరించిన వాటిని ఆ సంతలకు తీసుకొచ్చి అమ్ముతారు. ఆ సంతలకు ఎక్కువగా అల్లం, చింతపండు, మిరపకాయలు, వలిసెనూనె గింజలు, పనస, కమలా ఫలాలు, ఇతర కూరగాయలు వొస్తాయి.

లోయ చుట్టూ వుండే పర్వత పంక్తి ఒక్కొక్క చోట ఒక్కొక్క ఎత్తున వుండి, చూడడానికెంతో రమణీయంగా కన్పిస్తుంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డు రవాణా

ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో రోడ్డు రవాణా క్రమేణా జాతీయం చేయవలెనని తలపెట్టబడింది. తెలంగాణాలో ఇది వరకే జాతీయం చేయబడింది. తెలంగాణాలో జాతీయం చేయబడిన రోడ్డు రవాణాకు ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల చరిత్ర వుంది. 1932 లో ప్రభుత్వం 27 పెట్రోలు బస్సులతో ఇక్కడి రోడ్డు రవాణా సర్వీసును ఆరంభించింది. రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ సందర్భంలో హైద్రాబాదు రాష్ట్రం మూడు ప్రాంతాలుగా విడగొట్టబడింది. రాష్ట్ర విభజనతో పాటు బస్సు సర్వీసు కూడా మూడు భాగాలుగా విభజింప బడింది. అలా విభజింపబడే సమయానికి రోడ్డు రవాణా శాఖకు మొత్తం 775 బస్సులున్నవి. ఈ నాడు తెలంగాణాలో 576 బస్సులు, 28 లారీలు టాంకర్లు వున్నవి. ప్రయాణీకులకు సౌకర్యాలు కల్పించే విషయంలో కూడా రవాణా శాఖ ఎంతో ప్రగతిని సాధించింది.

1956 నవంబరులో రాష్ట్రాల పునర్వ్యవస్థీకరణ జరుగడంతో హైద్రాబాదు రాష్ట్ర రోడ్డురవాణా ఆంధ్రప్రదేశ్ రోడ్డురవాణాగా మారింది. హైద్రాబాదు రాష్ట్రపు జాతీయం చేయబడిన రోడ్డురవాణా సర్వీసు దాదాపు పాతిక శతాబ్దంనుంచి ప్రయాణీకులకు సేవ చేస్తూ వున్నట్టిది. కేవలం సేవద్వారానే ఈ సర్వీసు ఇచటి ప్రజల ఆదరాభిమానాలను చూరగొన్నది. ఈ ప్రాంతంలో రవాణా విషయమొచ్చే సరికి ఎవరినోట విన్నా ఆర్. టి. డి (రోడ్డుట్రాన్సుపోర్టు డిపార్టుమెంటు) అనే పేరే వినవస్తుంది. ఈ మూడక్షరాలు అందరికీ సుపరిచితమై పోయ్యాయి. జాతీయం చేయబడ్డ రోడ్డు రవాణా విషయంలో ఆంధ్రప్రదేశ్‌తో తులతూగగల రాష్ట్రాలు భారతదేశంలో బహుశా లేవేమో.

హైద్రాబాదులో ప్రభుత్వం అధ్వర్యాన రోడ్డురవాణా 1932 జూన్‌లో ఆరంభమైంది. మొదట ఈ సర్వీసు ఇచటి రైల్వేశాఖ అధ్వర్యాన పనిచేస్తూ వుండేది. క్రమేణా ఈ సర్వీసు ప్రయాణీకులకు అత్యంతావశ్యక మైనదిగా పరిగణింప బడడమేగాక నిజాంస్టేట్ రైల్వేకూ, హైద్రాబాదు ప్రభుత్వానికిమంచి ఆదాయాన్నిచ్చే సంస్థగాకూడా అభివృద్ధి జెందింది.

హైద్రాబాదు నగరంలో నిజాంకాలేజీ ముందరి బస్సు షెల్టర్

సాఫీగా జరిగినమార్పు

రోడ్డురవాణా శాఖను రూపొందించడంలో రైల్వే వారు మూడు లక్ష్యాలను దృష్టి యందుంచుకున్నారు. (1) ప్రజలకు అవసరమైన ప్రయాణ సౌకర్యాలను కలుగజేయడం. అయితే లాభం ప్రధానంకాదు. (2) రోడ్డు రవాణాకూ, రైలురవాణాకూ పోటీలేకుండా చూడడం. (3) ప్రజలవద్దనుంచి, ప్రభుత్వం వద్దనుంచి ప్రైవేటు సంస్థలు లాభాలు పొందకుండా నివారించడం. ఈ